

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

**ÖDEMELER DENGESİ
RAPORU**

Mart 2004

ÖZET

ÖDEMELER DENGESİ (milyon ABD doları)						
	Mart			Ocak-Mart		
	2003	2004	% Değişim	2003	2004	% Değişim
Cari İşlemler Dengesi	-1275	-2029	..	-2761	-5035	..
Dış Ticaret Dengesi	-1847	-3108	68,3	-4002	-7209	80,1
İhracat	3908	4999	27,9	10366	13004	25,4
İthalat	-5756	-8107	40,9	-14368	-20213	40,7
Karşılama oranı	%67,9	%61,7	..	%72,1	%64,3	..
Sermaye ve Finans Hesapları	694	-123	..	4038	4838	..
Finans Hesabı (Resmi Rezervler hariç)	-370	-233	..	3377	4624	..
Resmi Rezervlerdeki Değişim†	1064	110	..	661	214	..

Kaynak: TCMB.

† (-) işareti resmi rezervlerde artış anlamına gelmektedir.

2004 yılı Mart ayında;

İhracat bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 27,9 oranında artarak 3,9 milyar ABD dolarından 5 milyar ABD dolarına yükselmiştir. Aynı dönemde ithalat da yüzde 40,9 oranında artarak 5,8 milyar ABD dolarından 8,1 milyar ABD dolarına çıkmıştır. Böylece, dış ticaret açığı 3,1 milyar ABD doları olmuş, ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 61,7 olarak gerçekleşmiştir. Cari işlemler hesabı 2 milyar ABD doları, resmi rezervler hariç finans hesabı ise 123 milyon ABD doları açık vermiştir.

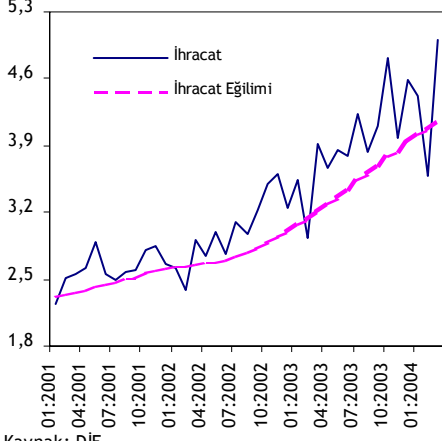
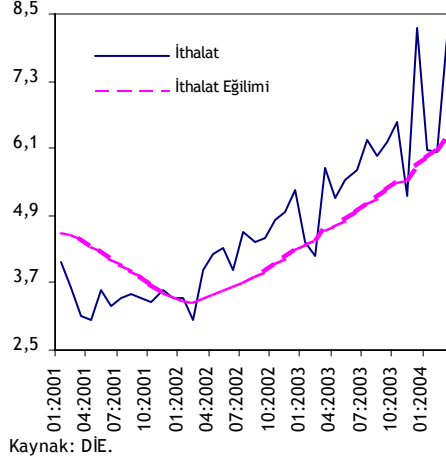
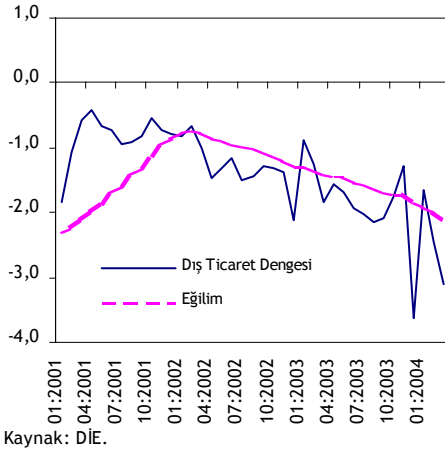
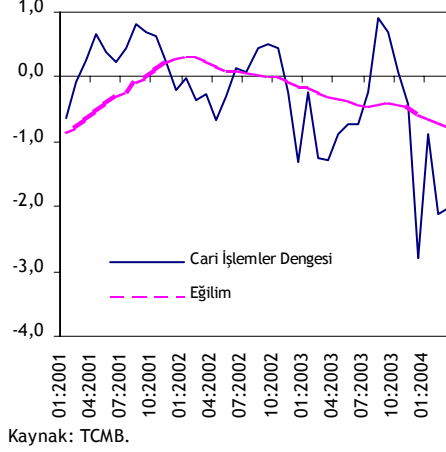
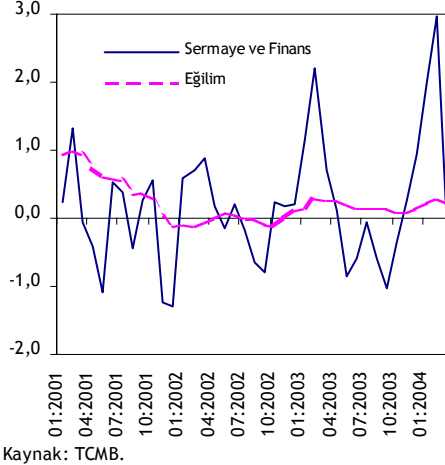
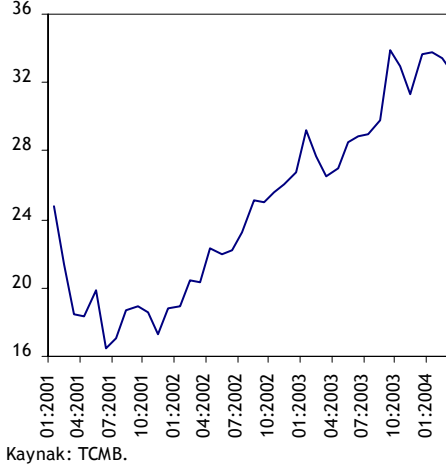
2004 yılı Ocak-Mart döneminde;

İhracat bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 25,5 oranında artarak 10,4 milyar ABD dolarından 13 milyar ABD dolarına yükselmiştir. Aynı dönemde ithalat da yüzde 40,7 oranında artarak 14,4 milyar ABD dolarından 20,2 milyar ABD dolarına çıkmıştır. Böylece, dış ticaret açığı 7,2 milyar ABD doları olmuş, ihracatın ithalatı karşılama oranı önceki yıla göre gerileyerek yüzde 64,3 olmuştur. Cari işlemler hesabı 5 milyar ABD doları açık verirken, resmi rezervler hariç finans hesabı 4,8 milyar ABD doları fazla vermiştir.

On iki aylık dönemde;

On iki aylık ihracat bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 29,5 oranında artarak 49,9 milyar ABD dolarına yükselmiştir. Aynı dönemde ithalat da yüzde 35,4 oranında artarak 75,2 milyar ABD dolarına çıkmıştır. Bu dönemde dış ticaret açığı 25,3 milyar ABD doları olmuş, ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 66,4 olarak gerçekleşmiştir. Cari işlemler hesabı 9,1 milyar ABD doları açık verirken, resmi rezervler hariç finans hesabı ise 7,2 milyar ABD doları fazla vermiştir.

ÖZET

İHRACAT
(milyar ABD doları)İTHALAT
(milyar ABD doları)DIŞ TİCARET DENGESİ
(milyar ABD doları)CARİ İŞLEMLER DENGESİ
(milyar ABD doları)SERMAYE ve FİNANS HESAPLARI
(milyar ABD doları)TCMB ULUSLARARASI REZERVLERİ
(milyar ABD doları)

Eğilimler 12 aylık hareketli ortalama ile hesaplanmıştır.

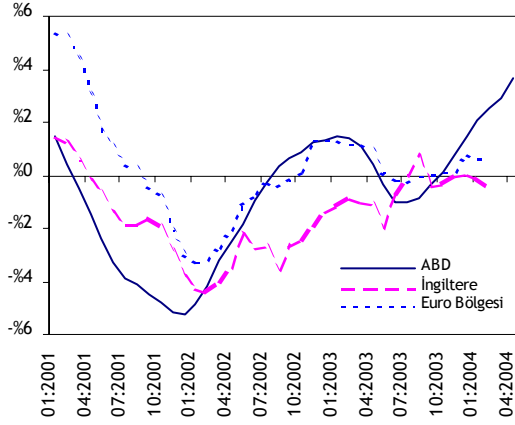
I. DIŞ TİCARETİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Dış Talep Gelişmeleri

1. 2003 yılı ikinci yarısından itibaren büyüme eğilimine giren dünya ekonomisi, 2004 yılı ilk çeyreğinde bu eğilimini arttırarak devam ettirmiştir. ABD ekonomisindeki canlanma, Çin başta olmak üzere gelişmekte olan Asya ekonomilerindeki güçlü büyümenin devam etmesi, Japonya ekonomisinin daralma sürecinden çıkması ve dünya ticaretindeki hareketlenme dünya büyümesinin sürükleyici etkenleri olmuştur. Ancak Kıta Avrupası'nda iç talep ve hanehalkı harcamalarının zayıflığından ötürü büyüme halen sınırlı düzeydedir. Bu çerçevede uluslararası kuruluşlar 2004 ve 2005 yılları için dünya ekonomisi büyüme tahminlerini yukarı doğru güncellemişlerdir. Uluslararası Para Fonu 2004 ve 2005 yılı için dünya ekonomisinin sırasıyla yüzde 4,6 ve yüzde 4,4 oranında büyüyeceğini tahmin etmektedir. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı ise üye ülkeler ortalama büyüme tahminini 2004 için yüzde 3,4, 2005 için yüzde 3,3 olarak açıklamıştır.¹

SANAYİ ÜRETİMİ

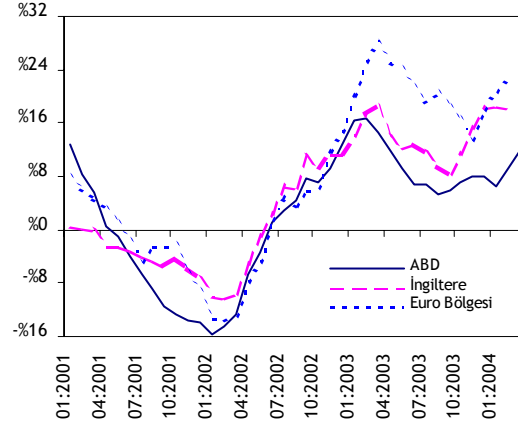
(mevsimsellikten arındırılmış, üç aylık hareketli ortalama, yıllık yüzde değişim)

Kaynak: IMF, ECB.

İTHALAT (ABD doları,

üç aylık hareketli ortalama, yıllık yüzde değişim)

Kaynak: IMF, ECB.

2. 2003 yılında yüzde 3,1 oranında büyüyen ABD GSYİH'si, özel tüketim harcamaları, yazılım/donanım ve diğer özel yatırımlar ile kamu harcamaları ve ihracat artışı neticesinde 2004 yılının ilk çeyreğinde 2003 yılın aynı dönemine göre yüzde 5 oranında büyümüştür. Ancak, gerek artan ham petrol fiyatlarının maliyetleri arttırıcı etkisine, gerekse ekonomik aktivitedeki canlanmanın enflasyon üzerinde muhtemel baskısına karşı ABD Merkez Bankası (FED) faiz artırımına gidebileceğine dair açıklamalar yapmıştır.

3. Dünya ekonomisinde görülen canlanmanın etkileri euro bölgesinde yeteri kadar hissedilememektedir. Euro bölgesindeki güçlü ekonomilerin 2004 yılı ilk çeyreği verileri ekonomide beklenen canlanmanın henüz gerçekleşmediğini göstermektedir. Diğer taraftan, reel kesim anketleri yılın ikinci çeyreği için olumlu sinyal vermektedir. Ham petrol fiyatlarındaki artışla beraber euro bölgesi enflasyon rakamlarının yüksek çıkması Avrupa Merkez Bankası'nın faiz indirimine gitme olasılığını azaltmaktadır. Ayrıca, küresel büyümenin devam etmesi ve dünya ticaret hacmindeki genişleme eğiliminin euro bölgesi ihracatı üzerinde olumlu etki yapması beklenmektedir.

4. Euro bölgesinde, özellikle Fransa'da tüketici güveninde iyileşme görülmesine rağmen bölge genelinde tüketici güveni uzun dönem ortalamasının altında seyretmeye devam etmektedir. Bölge GSYİH'si yılın ilk çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 1,3 oranında büyümüştür. Özellikle ihracatta bu dönemde hızlanma görülmesine karşın ithalat ve yatırım harcamalarının büyüme hızı yavaşlamıştır. Nisan ayı itibarıyla işsizlik oranı yüzde 9 düzeyinde gerçekleşirken, tüketici fiyatları bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 2

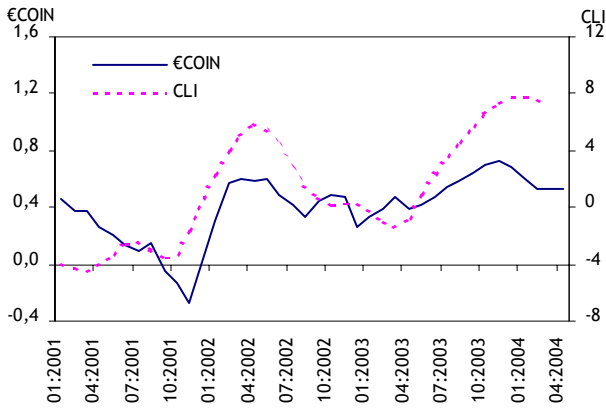
¹ IMF "World Economic Outlook" Nisan 2004, OECD "Economic Outlook No: 75" Mayıs 2004.

oranında artmıştır. Enflasyon oranının Mayıs ayında yüzde 2,5'e yükseldiği tahmin edilmektedir.

5. İngiltere Merkez Bankası'nın Mayıs ayı Enflasyon Raporu'na göre yılın ilk çeyreğinde hizmetler ve imalat sanayi sektörlerinde görülen yavaşlamanın etkisiyle büyüme hızının düştüğü tahmin edilmektedir. Ancak, raporda yatırımların artış eğilimine girmesi ve iş çevreleri anketlerinin önümüzdeki dönemlerde güçlü büyümeye işaret etmesinin 2004 yılı enflasyon hedefinin üzerinde baskı yapabileceği belirtilmiştir. İngiltere Merkez Bankası bu olasılığa karşı Şubat ayından sonra Mayıs ayında da borç verme faiz oranlarını çeyrek puan yükseltmiştir. Ayrıca artan iç talep ve sterlinin değer kazanması ile artan ithalat fiyatlarının 2004 yılında enflasyon oranında yukarı yönlü baskı yapması beklenmektedir. İngiltere GSYİH'si yılın ilk çeyreğinde 2003 yılı ilk çeyreğine göre yüzde 2 oranında büyümüştür.

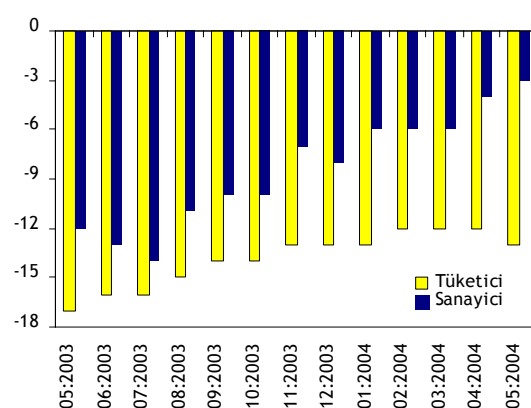
6. Japonya ekonomisi 2003 yılında yakaladığı canlanma eğilimini 2004 yılı başında da sürdürmektedir. İhracat ve yatırımlardaki hareketlenmenin büyümedeki belirleyici rolü devam etmektedir. Ayrıca Japon ekonomisinde 2002'den beri görülen deflasyonist süreç aşamalı olarak kaybolmaktadır. Diğer taraftan Japonya Merkez Bankası'nın 28 Nisan'da yaptığı açıklamada para politikasında herhangi bir değişikliğe gidilmeyeceği belirtilmiştir. Japonya ekonomisindeki büyümenin ihracattaki artışa bağlı olarak, sabit sermaye yatırımları ve tüketimde beklenen canlanmanın da desteğiyle 2004 yılı boyunca sürmesi beklenmektedir.

ÖNCÜ GÖSTERGELER: €COIN (3-aylık % değişim),
OECD CLI (yıllıklandırılmış 6-aylık % değişim)

Kaynak: CEPR, OECD.

TÜKETİCİ ve SANAYİ GÜVEN ENDEKSLERİ: AB
(mevsimsellikten arındırılmış)

Kaynak: Eurostat.

7. OECD'nin Mart ayı için açıkladığı bileşik öncü göstergeler (CLI), OECD üyesi ülkelerin ekonomik performansında iyileşmenin önümüzdeki 6-8 aylık dönemde devam edeceğini göstermektedir. Söz konusu gösterge önümüzdeki dönemde ABD ve euro bölgesi ekonomik performansında yavaşlama, Japonya ve İtalya'nın performansında ise iyileşme öngörmektedir.

8. Euro bölgesi için üçer aylık GSYİH büyümesine ilişkin tahminleri gösteren eşanlı gösterge (EuroCOIN) Nisan ayında euro bölgesindeki ekonomik aktivitede sınırlı bir canlanma olduğuna işaret etmektedir.

9. AB'ye yeni üye ülkelerden Çek Cumhuriyeti GSYİH'si 2003 yılında yüzde 2,9 oranında büyümüştür. Nihai tüketim harcamaları ve sabit sermaye yatırımları büyümede belirleyici etkenler olurken, net ihracat büyümeyi olumsuz etkilemiştir. Yerli paranın son aylarda reel olarak değer kaybetmesine paralel olarak ihracat yükselme eğilimine girmiştir. Ekonomideki canlanmanın 2004 yılı başında da sürdüğü görülmektedir. Nitekim, sanayi üretimi Ocak ayında yıllık bazda yüzde 5,9 oranında artmıştır. Buna karşın, tüketici fiyatları söz konusu ayda hızlanmış ve yıllık enflasyon oranı yüzde 2,3'e yükselmiştir.

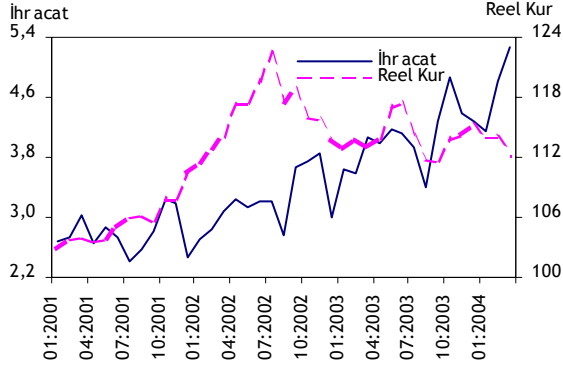
10. Polonya ekonomisinde 2003 yılında özellikle imalat sanayi ihracatı kaynaklı bir büyüme görülmüştür. Polonya GSYİH'si yılın son çeyreğinde yüzde 4,7, 2003 yılı genelinde yüzde 3,7 oranında büyümüştür. Reel kurlarda 2002 yılından beri süregelen değer kaybetme eğilimi ihracat artışının temel belirleyicisi olmuştur. Diğer taraftan, sanayi

üretiminin Ocak ayında bir önceki yıla göre yüzde 14,3 oranında artması, yüksek oranlı büyümenin 2004 yılı başında devam ettiğine işaret etmektedir.

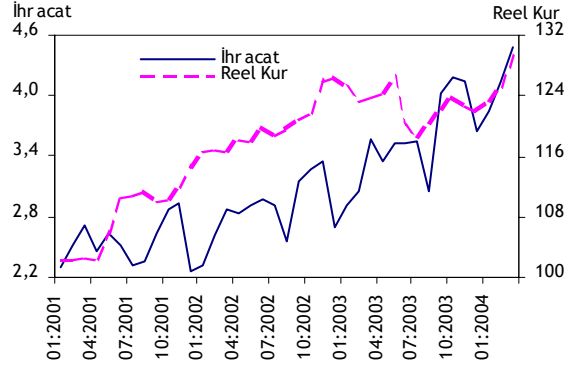
11. 2002 yılında yüzde 3,5 olan Macaristan GSYİH büyüme oranı 2003 yılında gerileyerek yüzde 2,9 oranında gerçekleşmiştir. Büyümenin kaynağı temelde genişleyici maliye politikalarıyla desteklenen özel tüketim harcamaları olmuştur. Sanayi üretimi de bu dönemde yüzde 6,4 oranında artmıştır. Ayrıca, ithalattaki hızlı artış ve turizm gelirlerindeki düşmeden dolayı cari işlemler açığının GSMH'ye oranı hızla yükselerek yüzde 5,5 oranında gerçekleşmiştir. Cari açığın finansmanı büyük oranda dış borçlanma ile sağlanmıştır.

YENİ AB ÜYESİ ÜLKELERDE İHRACAT ve REEL KUR (1995=100)†

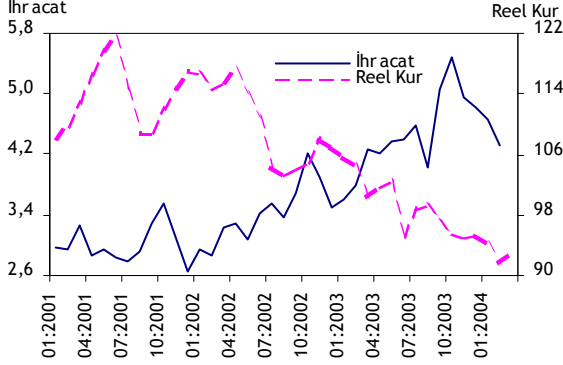
ÇEK CUMHURİYETİ

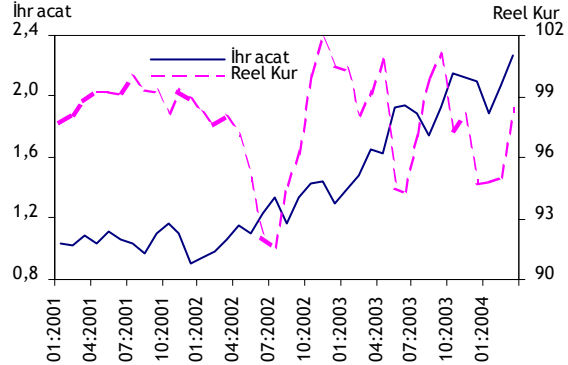
MACARİSTAN

POLONYA

SLOVAK CUMHURİYETİ

† Reel kur endeksindeki artış para biriminin güçlenmesini göstermektedir.

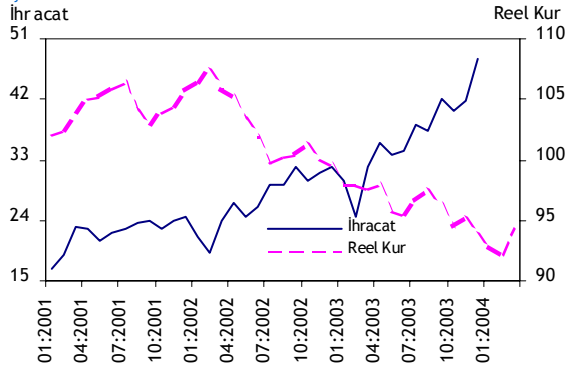
12. Gelişmekte olan Asya ekonomilerinde 2003 yılında görülen yüzde 7 oranındaki büyümenin kaynakları iç talepteki artış ve ihracatta meydana gelen sıçrama olmuştur. Söz konusu ekonomilerin 2004 yılında da dünya ekonomisindeki canlanmanın etkisiyle büyüme performansını sürdürmesi beklenmektedir.

13. Doğu Asya ekonomilerinden Çin 2003 yılında da yüksek büyüme göstermiştir. Geçici verilere göre Çin ekonomisi 2003 yılında yüzde 9,1 oranında büyümüştür. OECD ülkelerinde görülen canlanma ve üretimin yüksek maliyetli bölgelerden Çin'e yönlendirilmesi, ekonomik büyümede belirleyici etkenler olmuştur. Ekonomik büyüme 2004 yılı başında da devam etmiştir. Çin GSYİH'si yılın ilk çeyreğinde geçen yıla göre yüzde 9,9 oranında büyümüştür.

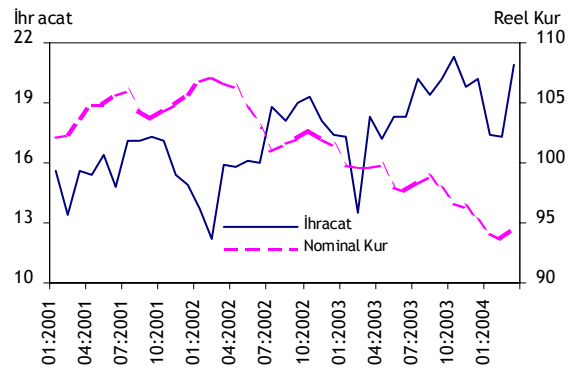
14. Çin ekonomisinde görülen hızlı büyüme, bölgedeki genel ekonomik canlanmaya öncülük etmiştir. Güney Kore'de sanayi üretimi yılın son çeyreğinde yüzde 11,9 oranında artmıştır. Ekonomideki canlanmada yerel para birimindeki değer kaybı ve dış talep nedeniyle artan ihracat belirleyici olurken, tüketim ve yatırım harcamalarındaki durgunluk devam etmektedir. Malezya ve Tayland'da da 2003 yılı ikinci yarısında hızlı ihracat artışları olmuştur. Singapur'da ihracatın yanı sıra iç talepte önemli oranda canlanma görülmüştür.

RAKİP ÜLKELERDE İHRACAT (milyar ABD doları) ve REEL KUR (1995=100)†

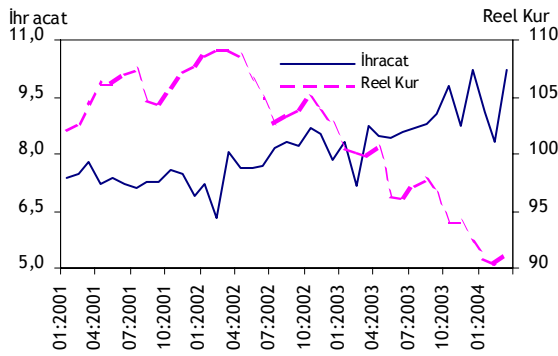
ÇİN

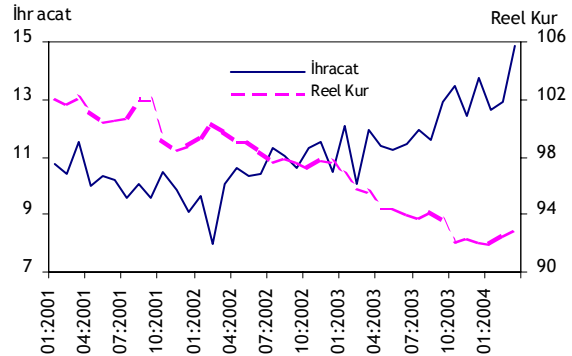
HONG KONG††

MALEZYA

SİNGAPUR

† Reel kur endeksindeki artış para biriminin güçlenmesini göstermektedir.

†† Hong Kong için reel kur bulunamadığından nominal efektif döviz kuru kullanılmıştır.

Kaynak: IMF.

Yurt İçi Talep ve Üretim Gelişmeleri

15. 2003 yılının son çeyreğinde GSYİH, önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 6,1 oranında artış göstermiştir. 2003 yılındaki büyüme oranı ise yüzde 5,8 oranında gerçekleşmiştir. Ekonomide yılın son üç aylık döneminde gerçekleşen büyümenin temelinde ihracatın yüksek bir oranda artması ve özel tüketim ve yatırım harcamaları kaynaklı iç talebin canlanması sonucunda sanayi üretiminin hızlı bir şekilde artması yatmaktadır. GSMH'nin 2002 ve 2003 yıllarında yüksek oranlarda büyümesi ve 2003 yılında ulaştığı seviye itibarıyla 2000 yılında gerçekleşen düzeyini aşması, yaşanan krizler sonrasında ekonomik istikrar ve sürdürülebilir büyüme yolunda önemli gelişmeler olmuştur.

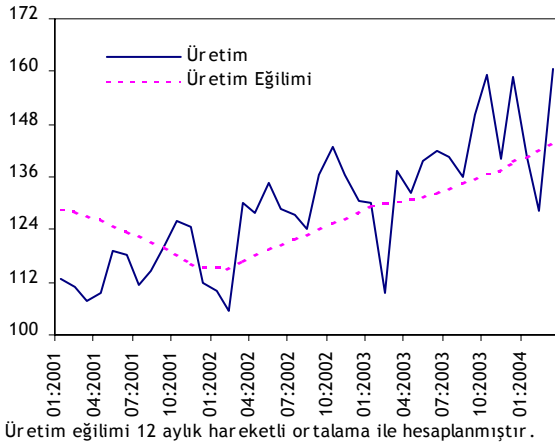
16. Büyüme üretim yönünden incelendiğinde, 2003 yılının son üç aylık döneminde tarım sektörü katma değeri geçen yılın aynı dönemine göre gerilerken, sanayi sektörü gelişmelerinin GSYİH büyümesinde belirleyici olduğu gözlenmektedir. Bu dönemde, inşaat sektörü katma değerinin 2002 yılı sonundan bu yana ilk kez geçen yılın aynı dönemine kıyasla artış göstermesi, yaşanan deprem ve ekonomik kriz sonrasında canlanması geciken sektör açısından olumlu bir gelişme olarak görülmektedir. Büyüme talep bileşenleri açısından incelendiğinde ise, 2003 yılının son üç aylık döneminde GSYİH büyümesine en yüksek katkıyı özel harcamaların yaptığı görülmektedir. Özel harcamalardaki canlanma, özellikle dayanıklı tüketim mallarına yönelik tüketim harcamalarından ve makine-teçhizat yatırımlarından kaynaklanmıştır. Öte yandan, bu dönemde kamu harcamalarının sıkı maliye politikası uygulaması nedeni ile büyümeye katkısı olmazken, ithalatın hızla artmaya devam etmesi nedeniyle net ihracat bileşeninin büyümeye katkısı negatif olmuştur.

17. Üretim düzeyindeki artış eğilimi 2004 yılının ilk çeyreğinde artarak devam etmiştir. DİE Aylık Sanayi Üretim Endeksi sonuçlarına göre, toplam sanayi ve imalat sanayi üretimleri 2004 yılının Mart ayında geçen yılın aynı ayına göre sırasıyla yüzde 14,9 ve yüzde 17 oranlarında artmıştır. İlk çeyrek ortalamalarına bakıldığında, imalat sanayindeki büyüme yüzde 13,9 olarak gerçekleşmiştir. Petrol ürünleri dışarıda bırakıldığında, toplam sanayi üretiminin yıllık artış oranının yüzde 17'ye yükseldiği görülmektedir. Bununla birlikte mevsimsel etkenler ortadan kaldırıldığında da sanayi üretimindeki olumlu ivmenin devam

ettiği dikkat çekmektedir. Bu çerçevede, mevsimsellikten arındırılmış verilere göre toplam sanayi ve imalat sanayi üretimleri bir önceki aya göre sırasıyla yüzde 2,2 ve yüzde 2,6 oranlarında artmıştır. Makine-teçhizat ve büro makineleri sektörlerindeki olumlu gelişmeler, ihracat ve üretim artışlarının sürdürülebilir olması açısından önem arz eden yatırım harcamalarının artmaya devam ettiğine işaret etmektedir. Ayrıca, bu dönemde dayanıklı tüketim malları ve taşıt araçları üretimindeki yüksek oranlı artışlar devam etmiştir.

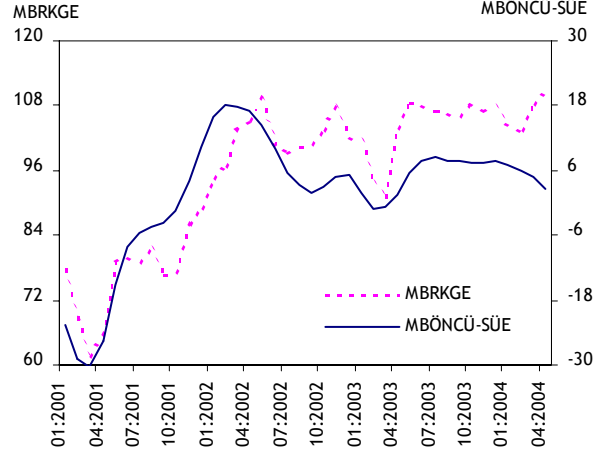
18. Nisan ayına yönelik göstergeler sanayi üretiminin söz konusu ayda da artmaya devam ettiğini göstermektedir. DİE Aylık Sanayi Üretim Endeksine göre Nisan ayında toplam sanayi üretimi önceki yılın aynı ayına göre yüzde 16,5 oranında artmıştır.

İMALAT SANAYİİ ÜRETİMİ (1994=100)

Kaynak: DİE.

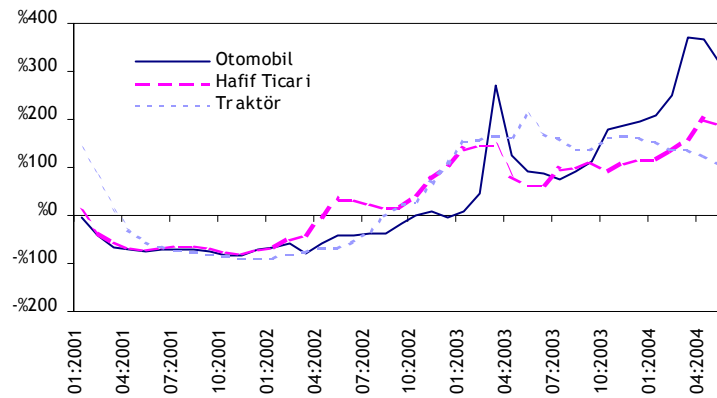
TÜRKİYE İÇİN ÖNCÜ GÖSTERGELER: MBRKGE, MBÖNCÜ-SÜE (6-aylık % değişim)

Kaynak: TCMB.

19. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından oluşturulan bileşik öncü göstergeler endeksinin (MBÖNCÜ-SÜE) altı aylık değişim oranını Nisan ayında sınırlı oranda düşmesine rağmen yüksek düzeyini korumaktadır. Söz konusu öncü gösterge sanayi üretiminin artış hızının 2004 büyüme tahmini ile tutarlı olarak hareket edeceğini göstermektedir. Öte yandan, Mart ayında yükselişe geçen reel kesim güven endeksi (MBRKGE) Nisan ayında bu eğilimini sürdürmüştür. Endeksin 2003 yılı ikinci yarısından bu yana 100'ün üzerinde yer alan değeri, reel kesimin ekonomik faaliyetlere ilişkin güveninin sürdürüğüne işaret etmektedir.

TAŞIT ARAÇLARI SATIŞI: BÜYÜME ORANI (üç aylık hareketli ortalama, yıllık % değişim)

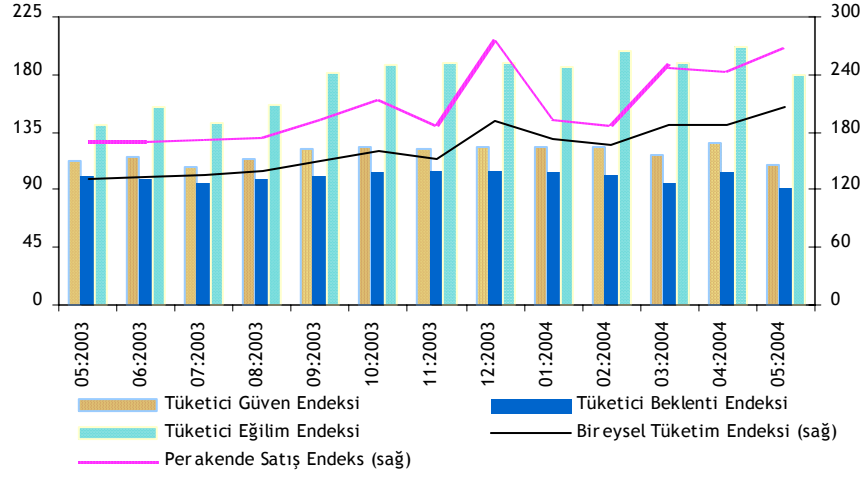

Kaynak: Otomotiv Sanayii Derneği.

20. Tüketici kredisi kullanımındaki hızlı artış, 2004 yılı ilk beş ayındaki otomobil satışlarının tarihinin en yüksek seviyesine çıkmasını sağlayan faktörlerden biri olmuştur. Diğer taraftan, otomobil satışlarına göre daha istikrarlı bir seyir izleyen hafif ticari araç

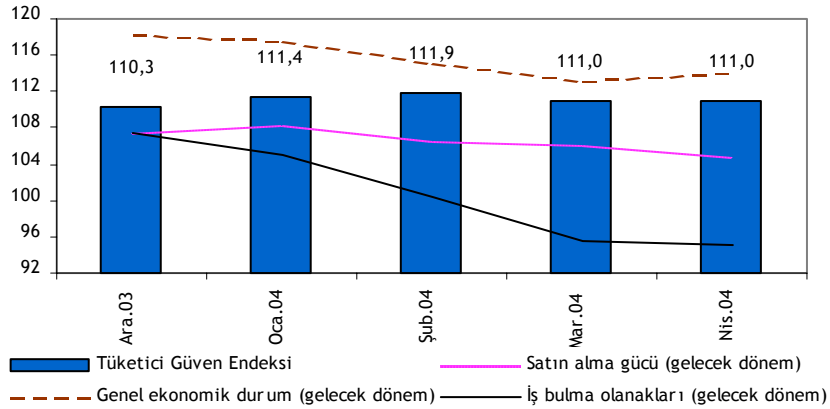
satışlarının 2004 yılı başından bu yana belirgin bir sıçrama göstermesi dikkat çekicidir. Hafif ticari araç satışlarının hizmet ve imalat sanayi sektörlerindeki canlılığı teyit etmesi açısından önemli bir gösterge olduğu düşünülmektedir.

CNBC-e ENDEKSLERİ (Ocak 2002=100)

Kaynak: NTVMSNBC.

TÜKETİCİ EĞİLİM ANKETİ

Kaynak: TCMB, DİE.

21. CNBC-e tarafından hazırlanan tüketici beklenti ve eğilim endeksleri Mayıs ayında genel olarak gerilemiş olmalarına rağmen yüksek düzeylerini korumaktadır.

22. TCMB ve DİE tarafından hazırlanan Tüketici Eğilim Anketi Nisan ayı sonuçlarına göre, tüketicilerin mevcut dönem ve gelecek dönem satın alma güçlerine ve iş bulma olanaklarına dair değerlendirmeleri bir önceki aya göre gerilerken, gelecek dönemde genel ekonomik durum ve mevcut dönemin dayanıklı tüketim malı satın almak için uygunluk değerlendirmeleri iyileşmiştir.

Fiyatlar

23. 2004 yılının ilk çeyreğinde 1 ABD doları ve 0,77 eurodan oluşan nominal döviz sepeti karşısında değer kazanan Türk lirası, Nisan ve Mayıs aylarında bir önceki aya göre sırasıyla yüzde 1,6 ve yüzde 11 oranında nominal değer kaybetmiştir. Diğer taraftan, TÜFE bazlı reel kur endeksi Mayıs ayında nominal kurlarda görülen yüksek oranlı artış neticesinde bir önceki aya göre yüzde 9,2 oranında değer kaybetmiştir. TEFEBI bazlı reel kur endeksi de Mayıs ayında yüzde 9,1 oranında düşüş kaydetmiştir.

REEL EFEKTİF DÖVİZ KURU (aylık yüzde değişim)†

	2003												2004				
	Oca	Şub	Mar	Nis	May	Haz	Tem	Ağu	Eyl	Eki	Kas	Ara	Oca	Şub	Mar	Nis	May
Türkiye																	
TÜFE bazlı	-4,9	2,9	0,7	3,6	6,2	3,5	3,2	1,4	2,9	-5,7	-1,7	0,1	4,6	1,4	3,4	-1,1	-9,2
TEFE bazlı	-2,9	3,6	0,6	4,0	4,1	1,6	3,1	1,1	1,1	-6,4	-1,8	-0,1	6,3	2,4	4,7	1,1	-9,1
Çek Cumhuriyeti	-0,9	0,8	-0,6	0,7	2,8	0,3	-2,8	-2,2	-0,2	2,1	0,2	0,8	-1,0	0,0	-1,6		
Slovakya	-0,3	-2,3	1,1	1,6	-6,1	-0,2	2,9	3,0	1,0	-3,7	0,8	-3,4	0,1	0,2	3,5		
Macaristan	-1,1	-1,5	0,5	0,4	1,7	-5,0	-1,3	1,5	1,7	1,1	-0,9	-0,5	1,1	1,5	3,1		
Polonya	-1,1	-1,0	-4,1	1,2	0,8	-7,1	3,9	0,5	-2,0	-1,6	-0,8	0,5	-1,2	-2,8	1,5		
Hong Kong ††	-1,6	-0,1	0,0	0,2	-2,0	-0,2	0,6	0,5	-0,9	-1,2	-0,3	-1,3	-1,1	-0,4	0,8		
Malezya	-2,0	-0,3	-0,4	0,7	-4,1	-0,2	1,0	0,5	-1,1	-2,5	-0,1	-1,8	-1,6	-0,6	1,0		
Singapur	-1,0	-1,0	-0,2	-1,2	-0,1	-0,4	-0,4	0,5	-0,6	-1,6	0,3	-0,3	-0,2	0,6	0,4		
Çin	-1,6	0,1	-0,3	0,2	-2,2	-0,2	1,1	0,8	-1,1	-1,9	0,8	-1,4	-1,0	-0,8	2,1		

Kaynak: TCMB, IMF.

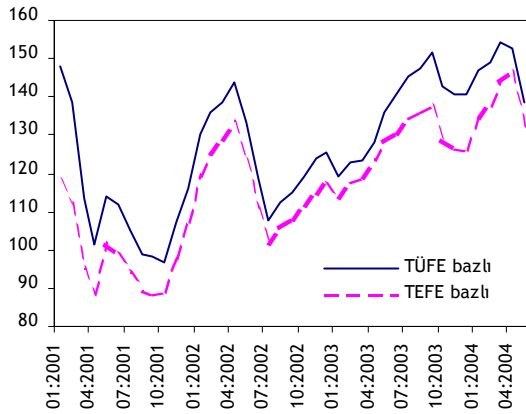
† Reel kur endeksindeki artış söz konusu para biriminin güçlenmesini göstermektedir.

†† Hong Kong için reel kur bulunamadığından nominal efektif döviz kuru kullanılmıştır.

24. 2002 yılından beri ABD doları karşısında genellikle güçlenme eğiliminde olan euro, Mart ayından bu yana değer kaybetmeye başlamıştır. Bunun sonucunda aylık ortalama euro/dolar paritesi Şubat ayında tarihinin en yüksek seviyesi olan 1,267'den Mayıs ayında 1,2'ye kadar gerilemiştir.

REEL EFEKTİF DÖVİZ KURU

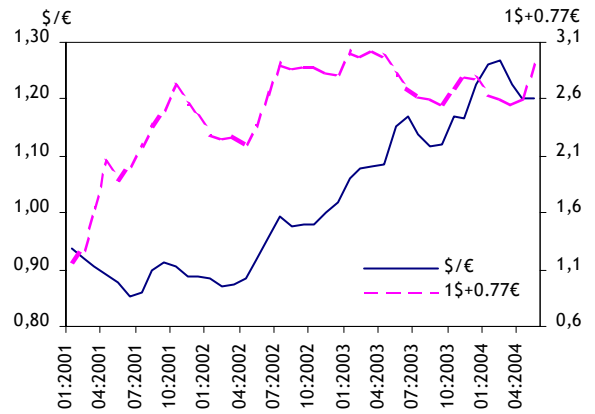
(1995=100)†

† Reel kur endeksindeki artış Türk lirasının güçlenmesini göstermektedir. Kaynak: TCMB.

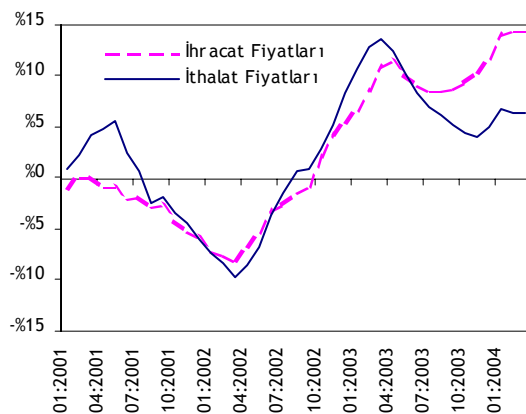
USD/EUR PARİTESİ ve

NOMİNAL DÖVİZ KUR SEPETİ

İHRACAT ve İTHALAT FİYATLARI

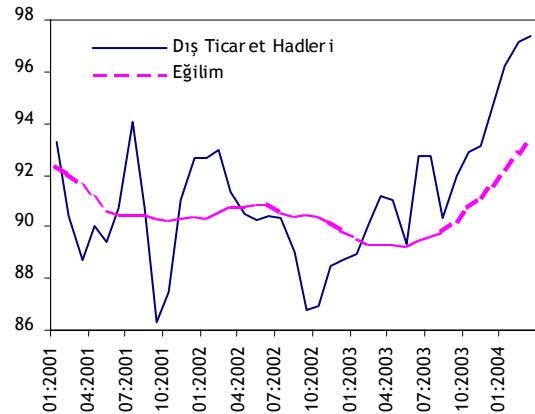
(3-aylık hareketli ortalama, yıllık % değişim)

Kaynak: DİE.

DIŞ TİCARET HADLERİ (İhracat

Fiyatları/İthalat Fiyatları) (1994=100)

25. Dış ticaret hadlerinde 2003 yılında görülen düzelme eğilimi 2004 yılının ilk çeyreği itibarıyla devam etmektedir. Dış ticaret hadleri Mart ayında 2003 yılı sonuna göre yüzde 2,9, bir önceki aya göre yüzde 0,3 oranında iyileşmiştir.

26. İhracat fiyatları Mart ayında bir önceki aya göre yüzde 0,4 oranında düşmüştür. Üç aylık ortalamalara göre hesaplanan ihracat fiyatları eğiliminin aşağı yönlü eğilimi Ağustos ayı itibarıyla yukarı dönmüştür. Diğer taraftan, imalat sanayiinin önemli ihracat kalemlerinden olan ana metal sanayi ihracat fiyatları Mart ayında bir önceki aya göre artış kaydetmiştir.

27. Şubat ayında ithalat fiyatları bir önceki aya göre yüzde 0,7 oranında düşmüştür. Kara taşıtları ve yan ürünleri ile kimyasal maddeler ithalatı, fiyat endeksindeki söz konusu gerilemede önemli belirleyiciler olmuştur.

İHRACAT ve İTHALAT FİYAT ENDEKSLERİ (1994=100)

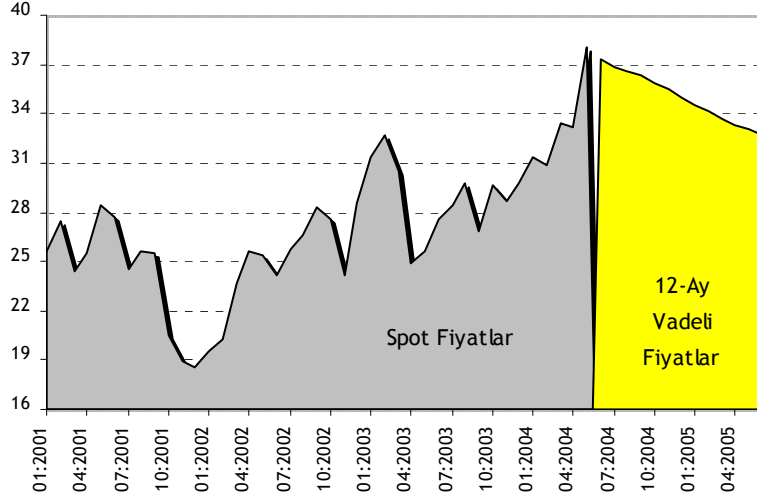
	2003										2004		
	Mar	Nis	May	Haz	Tem	Ağu	Eyl	Eki	Kas	Ara	Oca	Şub	Mar
İhracat Fiyat Endeksi	92,3	91,1	89,7	91,4	92,2	90,9	91,6	93,1	95,0	99,2	105,0	104,8	104,3
İmalat	93,1	91,7	89,9	91,8	93,0	91,4	92,0	93,2	94,8	99,0	105,2	105,1	104,2
Tekstil Ürünleri	87,5	86,7	87,3	88,8	90,1	85,9	86,3	88,7	91,6	97,4	102,5	100,7	99,9
Giyim Eşyası	97,5	94,4	91,4	97,3	101,8	97,0	95,6	95,0	98,9	107,8	116,8	123,9	115,6
Kimyasal Madde ve Ürünler	92,9	92,2	88,3	89,9	88,1	87,7	90,2	91,9	87,5	91,9	95,6	95,2	91,0
Ana Metal Sanayi	104,8	107,7	102,5	100,5	101,3	103,1	105,5	108,3	107,1	108,3	119,2	121,6	127,5
Makine ve Teçhizat İmalatı	83,0	83,2	83,9	85,9	84,8	85,0	85,1	86,5	91,7	93,4	101,8	99,5	98,9
Elektrikli Makine ve Cihazlar	72,1	69,0	68,4	70,2	68,4	69,6	70,3	67,0	68,3	73,3	79,3	76,0	69,5
Motorlu Kara Taşıtları	96,3	96,6	94,8	98,6	101,6	98,6	102,3	106,3	107,8	109,1	114,1	110,6	110,6
İthalat Fiyat Endeksi	101,2	100,1	100,4	98,6	99,4	100,6	99,6	100,2	102,0	104,8	109,1	107,9	107,1
Madencilik ve Taşocaklığı	169,6	160,0	151,7	158,0	159,5	168,0	169,1	169,3	164,3	168,5	177,1	172,0	178,6
Ham Petrol ve Doğalgaz	181,3	169,1	162,5	169,8	172,2	179,0	182,1	181,2	176,5	181,8	188,3	182,7	190,7
İmalat	93,6	94,3	95,1	93,2	93,6	93,4	92,3	93,0	94,4	98,2	100,3	100,3	99,4
Tekstil Ürünleri	87,9	91,6	90,3	91,3	89,4	88,2	82,3	84,2	84,0	90,7	91,8	89,9	93,0
Kimyasal Madde ve Ürünler	100,7	104,1	104,7	101,5	100,0	99,2	98,8	101,2	101,9	103,3	109,5	109,0	103,6
Ana Metal Sanayi	94,9	97,4	95,9	94,7	97,1	98,8	94,4	101,4	102,0	107,2	115,7	123,0	132,3
Makine ve Teçhizat İmalatı	91,5	93,1	94,2	93,5	97,2	94,6	94,6	94,6	96,5	98,9	98,4	90,9	92,8
Elektrikli Makine ve Cihazlar	66,8	67,6	68,0	68,6	67,3	65,6	65,4	65,9	66,9	70,0	71,7	73,0	72,4
Motorlu Kara Taşıtları	88,4	89,1	93,0	91,6	91,4	91,4	89,2	92,0	94,6	103,5	100,6	106,3	103,3

Kaynak: DİE.

28. 2003 yılında ortalama yüzde 15,3 oranında artarak yıl sonunda 30,2 ABD doları olarak gerçekleşen Brent petrolü varil fiyatı, artış eğilimini 2004 yılının ilk çeyreğinde de sürdürmüş ve Mayıs ayı içinde 39 ABD doları seviyelerine çıkmıştır. Ham petrol fiyatları dünya genelinde, 1991 yılındaki Irak Savaşı'ndan bu yana en yüksek değere ulaşmıştır.

29. OPEC 31 Mart 2004 tarihinde Viyana'daki konferansında, uluslararası petrol piyasası arzının yeterli düzeyde olması ve yılın ikinci çeyreğinde petrol talebinde azalma beklenmesini göz önüne alarak, petrol üretiminin 1 Nisan tarihinden itibaren günlük olarak 1 milyon varil indirilmesi kararlaştırılmıştır. Ancak, petrol fiyatları yüksek arz düzeyine rağmen artış eğilimini yılın ikinci çeyreğinde de sürdürmüştür. Özellikle Çin ve ABD'de beklentilerin ötesinde artan petrol talebi, Orta Doğu'daki saldırıların petrol tesislerine sıçrayabileceğine ilişkin kaygılar ve vadeli piyasalardaki genel eğilimler petrol fiyat artışlarında belirleyici etmenler olmuştur. Bu gelişmelerin sonucunda OPEC tarafından 3 Haziran 2004 tarihinde Beyrut'ta gerçekleştirilen Olağanüstü Konferansta OPEC üretiminin 1 Temmuz 2004'ten itibaren günlük 2 milyon varil, 1 Ağustos 2004'ten itibaren ise günlük 0,5 milyon varil daha arttırılması kararlaştırılmıştır. Konferansta ayrıca bir sonraki Olağanüstü Konferansın 21 Temmuz 2004 tarihinde Viyana'da yapılmasına karar verilmiştir.

HAM PETROL FİYATLARI: BRENT SPOT ve 12-AY VADELİ (aylık ortalama, ABD doları/varil)

Kaynak: oilnergy.com.

Not: 02.06.2004 tarihinde International Petroleum Exchange'de oluşan vadeli fiyatlar.

Vadeli Fiyatlar	
	02.06.2004
Temmuz 2004	36,86
Ağustos 2004	36,61
Eylül 2004	36,30
Ekim 2004	35,90
Kasım 2004	35,46
Aralık 2004	35,01
Ocak 2005	34,55
Şubat 2005	34,11
Mart 2005	33,70
Nisan 2005	33,33
Mayıs 2005	33,01
Haziran 2005	32,69

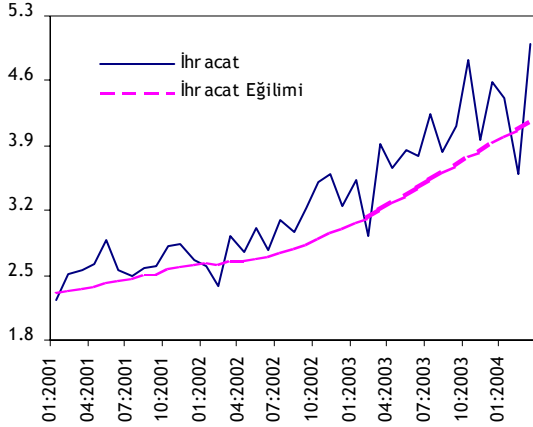
II. İHRACAT

Genel Değerlendirme

30. İhracat 2004 yılı Mart ayında önceki yılın aynı ayına göre yüzde 27,9 oranında artarak 5 milyar ABD doları olmuştur. Yılın ilk çeyreğindeki ihracat artışı yüzde 25,5 olmuş, 12 aylık ihracat ise yüzde 29,5 oranında artarak 49,9 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

31. 2004 yılının ilk çeyreğinde 2003 yılında görülen olumlu arz ve maliyet koşullarındaki iyileşmenin sürmesi, ihracat artışında etkili olmuştur. Özellikle, işgücü ve enerji maliyetlerinin düşük düzeylerde oluşu ve verimlilik artışı, Türk lirasındaki değerlenmeye rağmen firmalara rekabet gücü sağlamıştır. Ayrıca, finansman imkanlarındaki iyileşme, dünya ekonomisindeki genişleme eğiliminin yarattığı yeni pazarlar ve artan ihracat fiyatları bu artışı desteklemiştir.

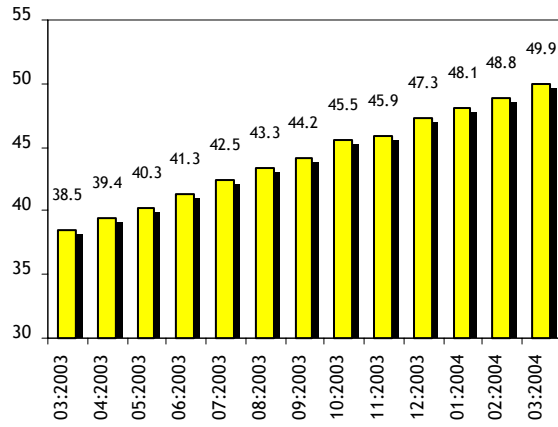
İHRACAT ve İHRACAT EĞİLİMİ†
(milyar ABD doları)

† İhracat eğilimi 12 aylık hareketli ortalama ile hesaplanmıştır.

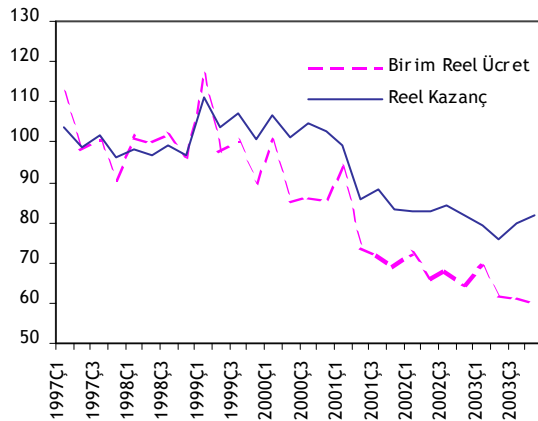
Kaynak: DİE.

İHRACAT
(on iki aylık, milyar ABD doları)

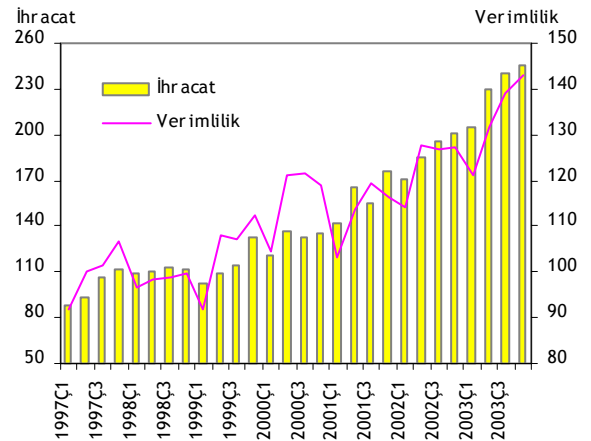
Kaynak: DİE.

ÖZEL İMALAT SANAYİNDE BİRİM REEL ÜCRET
VE REEL KAZANÇ ENDEKSİ (1997=100)

Kaynak: DİE, TCMB.

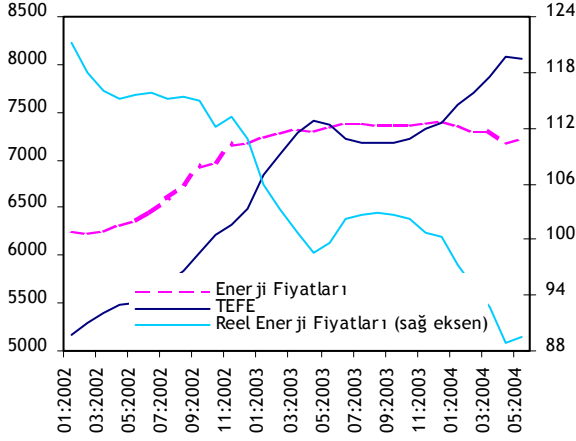
ÖZEL İMALAT SANAYİ İHRACAT MİKTAR VE
VERİMLİLİK ENDEKSİ (1997=100)

Kaynak: DİE.

32. 2003 yılında imalat sanayi üretiminde çalışılan saat başına reel ücretler ve çalışan kişi başına reel kazanç 2002 yılına göre, sırasıyla ortalama yüzde 1,9 ve yüzde 6,3 oranlarında, birim reel ücret endeksi ise ortalama yüzde 6,7 oranında gerilemiştir.

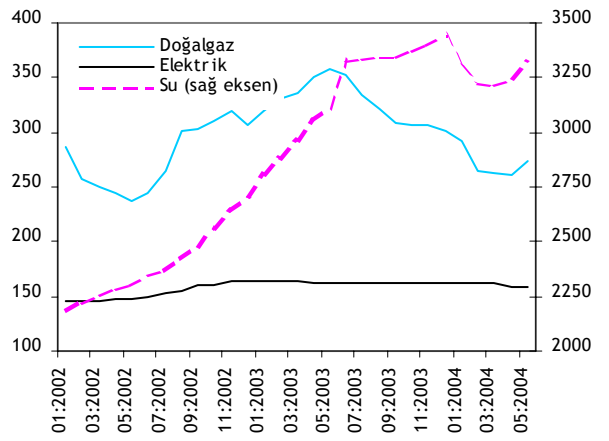
ENERJİ FİYATLARI ve TEFE† (1994=100)

† Enerji fiyatları TEFE Elektrik, Gaz ve Su fiyatları endeksidir. Reel fiyatlar enerji fiyatları endeksi TEFE'ye bölünerek elde edilmiştir.

Kaynak: DİE.

ENERJİ TOPTAN FİYATLARI† (bin TL)

† TEFE grubu altında yer alan fiyatlar elektrik fiyatları KWH başına, doğalgaz ve su fiyatları ise metreküp başına olmak üzere yurt içindeki peşin fiyatlarıdır.

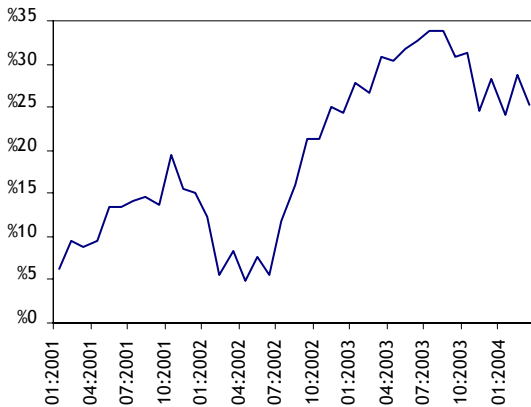
Kaynak: DİE.

33. Reel enerji maliyetlerindeki gerileme eğilimi 2004 yılı Ocak-Mayıs itibarıyla devam etmektedir. Reel enerji fiyatlarında Mayıs ayında bir miktar artış olmakla birlikte, fiyatlar geçen yıla kıyasla oldukça düşük düzeydedir. Enerji fiyatlarındaki artışın TEFE enflasyonunun altında kalması ihracatçı açısından enerji fiyatlarında sağlanan maliyet avantajını göstermektedir. Elektrik fiyatları 2003 yılı Nisan ayında geriledikten sonra sabit kalmıştır. Türk lirasının değer kazanması 2003 yılından sonra 2004 yılında da doğalgaz fiyatları üzerinde aşağı yönlü baskı oluşturmuştur.

34. Hem Eximbank kredi faiz oranı, hem de nominal kredi faiz oranı 2003 yılında gerilemiştir. Eximbank tarafından ihracat kredilerine uygulanan faiz oranındaki gerileme 2004 yılında da devam etmektedir. Yılın ilk beş aylık döneminde Eximbank 7 puanlık faiz indirimine gitmiştir. Buna göre, bir yıllık sevk öncesi ihracat kredisi faiz oranı yüzde 16'ya düşürülmüştür.

İHRACAT: BÜYÜME ORANI

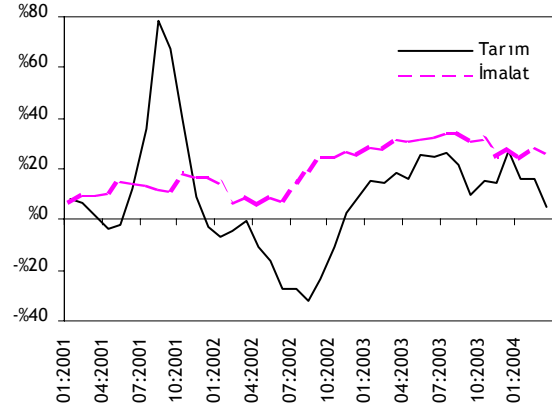
(üç aylık hareketli ortalama, yıllık % değişim)

Kaynak: DİE.

İHRACAT: SEKTÖREL BÜYÜME ORANLARI

(üç aylık hareketli ortalama, yıllık % değişim)

Kaynak: DİE.

35. İmalat sanayiindeki ihracat artış oranlarının üç aylık eğilimi olumlu gelişme sergilerken, tarım ürünleri ihracat eğilimi özellikle Şubat ve Mart aylarında düşüş göstermiştir.

36. 2004 yılı ilk çeyreğinde ihracat artışına en büyük katkıyı yapan mal grupları sırasıyla kara taşıtları ve aksam-parçaları, örme giyim eşyası, kazanlar-makineler-mekanik cihazlar ile elektrikli makine ve cihazlar olmuştur.

İHRACAT (milyon ABD doları)

	Mart				Ocak-Mart			
	2003	2004	% Değişim	% Katkı	2003	2004	% Değişim	% Katkı
Toplam	3908	4999	27.9		10365	13004	25.5	
Tarım ve Ormancılık	199	221	11.2	0.6	602	635	5.4	0.3
Balıkçılık	6	6	-1.3	0.0	18	17	-2.7	0.0
Madencilik ve Taşocakçılığı	41	40	-2.2	0.0	90	113	25.0	0.2
İmalat	3643	4701	29.0	27.1	9607	12167	26.7	24.7
Diğer	20	31	58.4	0.3	49	73	48.2	0.2
Önemli Fasıllar:								
Yenilen Meyveler	75	114	50.7	1.0	271	329	21.5	0.6
Plastik ve mamülleri	68	106	54.8	1.0	179	266	48.5	0.8
Pamuk, pamuk ipliği, pamuklu mensucat	93	102	9.5	0.2	244	297	21.9	0.5
Örme giyim eşyası	457	541	18.4	2.1	1296	1571	21.2	2.6
Örülmemiş giyim eşyası	340	399	17.3	1.5	936	1098	17.3	1.6
Dokumaya elverişli maddelerden hazır eşya	142	168	18.4	0.7	364	445	22.4	0.8
Demir ve çelik	295	361	22.3	1.7	736	841	14.2	1.0
Demir veya çelikten eşya	109	157	43.5	1.2	294	388	31.7	0.9
Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar	233	342	46.9	2.8	600	853	42.2	2.4
Elektrikli makine ve cihazlar	274	395	44.1	3.1	725	973	34.2	2.4
Kara taşıtları ve bunların aksam, parçaları	423	623	47.4	5.1	1030	1572	52.6	5.2

Kaynak: DİE.

İHRACAT: ÜLKE DAĞILIMI (milyon ABD doları)

	Mart					Ocak-Mart				
	2003		2004		% Değişim	2003		2004		% Değişim
	Değer	Pay (%)	Değer	Pay (%)		Değer	Pay (%)	Değer	Pay (%)	
Toplam	3908	..	4999	..	27.9	10365	..	13004	..	25.5
OECD Ülkeleri	2576	65.9	3203	64.1	24.4	6913	66.7	8420	64.8	21.8
Avrupa Birliği Ülkeleri	2102	53.8	2595	51.9	23.5	5540	53.4	6889	53.0	24.4
EFTA Ülkeleri	39	1.0	45	0.9	14.0	109	1.0	126	1.0	15.7
Diğer OECD Ülkeleri	434	11.1	563	11.3	29.6	1264	12.2	1405	10.8	11.2
OECD dışı	1186	30.3	1567	31.3	32.1	3057	29.5	4020	30.9	31.5
Avrupa Ülkeleri	409	10.5	527	10.5	29.0	972	9.4	1334	10.3	37.3
Afrika Ülkeleri	195	5.0	234	4.7	20.1	493	4.8	555	4.3	12.6
Amerika Ülkeleri	19	0.5	21	0.4	9.0	62	0.6	65	0.5	5.3
Orta Doğu Ülkeleri	323	8.3	549	11.0	70.0	968	9.3	1379	10.6	42.5
Diğer Asya Ülkeleri	235	6.0	233	4.7	-0.7	533	5.1	679	5.2	27.4
Diğer Ülkeler	5	0.1	3	0.1	-47.0	29	0.3	7	0.1	-76.5
Türkiye Serbest Bölgeleri	147	3.8	229	4.6	56.0	396	3.8	564	4.3	42.3
Seçilmiş Ülkeler										
Almanya	670	17.1	750	15.0	12.0	1778	17.2	2017	15.5	13.4
İngiltere	285	7.3	435	8.7	52.9	760	7.3	1088	8.4	43.1
ABD	295	7.5	371	7.4	25.9	899	8.7	923	7.1	2.7
Fransa	233	6.0	327	6.5	39.9	610	5.9	866	6.7	42.0
İtalya	298	7.6	316	6.3	6.1	751	7.2	854	6.6	13.7
İspanya	163	4.2	205	4.1	25.9	411	4.0	519	4.0	26.2
Hollanda	127	3.3	156	3.1	23.1	349	3.4	444	3.4	27.4
Rusya	114	2.9	153	3.1	34.3	275	2.7	392	3.0	42.7

Kaynak: DİE.

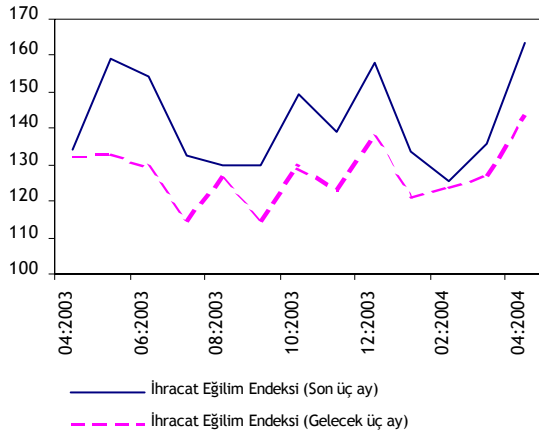
37. 2004 yılı ilk çeyreğinde OECD dışı Avrupa ve Orta-Doğu ülkelerine yapılan ihracatın payında 2003 yılı aynı dönemine göre artış olmuştur. Seçilmiş ülkeler bazında incelendiğinde, Ocak-Mart döneminde en fazla ihracatın Almanya ile yapıldığı ve söz konusu ülkeyi İngiltere'nin izlediği görülmektedir. 2003 yılından bu yana düşüş eğiliminde olan ABD'nin toplam ihracat içindeki payı yılın ilk çeyreği itibarıyla bu eğilimini sürdürmüştür. Ayrıca bu dönemde Fransa ve Rusya'ya yapılan ihracattaki büyük oranlı artış dikkat çekmektedir.

Görünüm

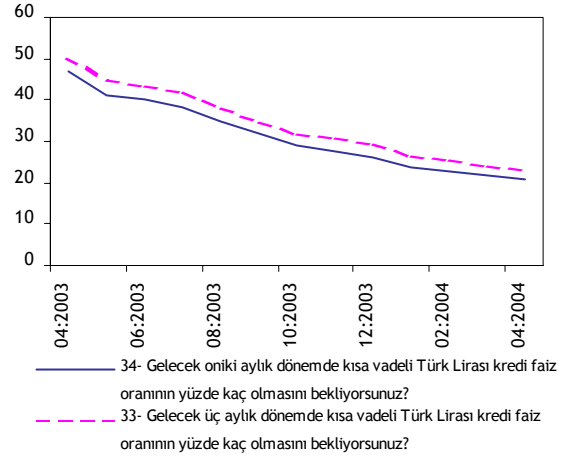
38. TCMB İktisadi Yönelim Anketi'ne göre Nisan ayında ihracata ilişkin son üç aylık ve gelecek üç aylık göstergeler önceki aylara kıyasla iyileşmiştir. Toplulaştırılmış ihracat eğilim endeksleri ihracat artışlarının süreceğine işaret etmektedir.

39. İhracatın finansman maliyeti göstergesi olarak düşünülebilecek olan gelecek üç ve on iki aya ilişkin kredi faiz oranı beklentisindeki düşme eğilimi Nisan ayında da devam etmiştir. Buna göre Nisan ayında gelecek üç aya ilişkin kredi faiz oranı beklentisi yüzde 23,4, on iki aya ilişkin kredi faiz oranı beklentisi ise yüzde 21 olmuştur.

İHRACATA İLİŞKİN BEKLENTİLER

Kaynak: TCMB İktisadi Yönelim Anketi.

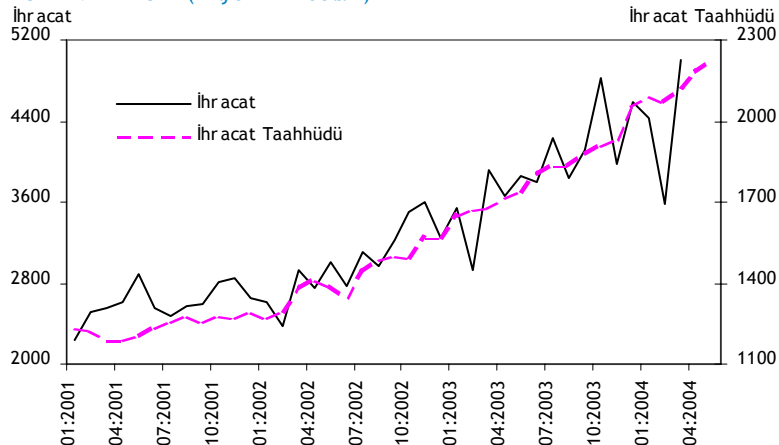
Kaynak: TCMB İktisadi Yönelim Anketi.

40. Gelecek üç aylık dönemde ihracat üzerinde baskı yaratacağı düşünülen faktörler arasında fiyat rekabeti, Nisan ayında sınırlı miktarda azalmasına karşın, yüksek payını korumaktadır. Diğer taraftan, ihracat siparişlerinin kısıtlanması konusunda dış konjonktür ile ilgili kaygılar Nisan ayında azalmış, teslimat tarihi ile kredi ve finansman ile ilgili kaygılarda ise düşük oranda artış olmuştur.

DAHİLDE İŞLEME KAPSAMINDAKİ İHRACAT TAAHHÜDÜ

(12 aylık hareketli ort.) ve

TOPLAM İHRACAT (milyon ABD doları)

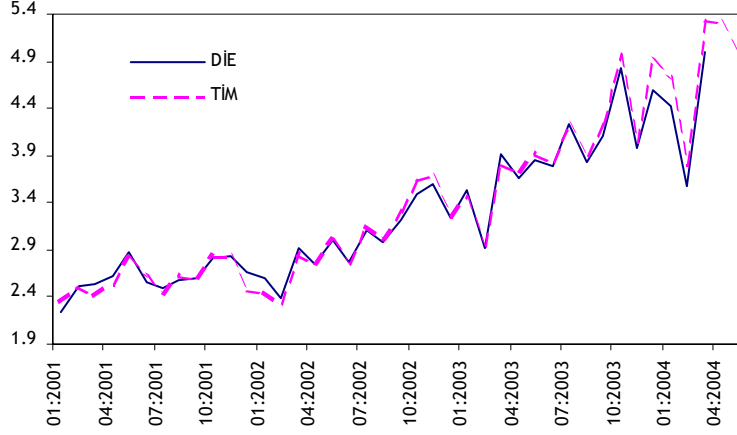

Kaynak: DTM.

41. İleriye yönelik ihracat açısından önemli bir gösterge olan dahilde işleme rejimi kapsamında bulunan ihracat taahhüdü hacmi, 2004 yılı ilk beş ayında önceki yıla göre yüzde 19,9, söz konusu rejime tâbi olarak yapılması öngörülen ithalat ise yüzde 27,5 oranında artmıştır.

42. Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) verilerine göre ihracat 2004 yılı Ocak-Mayıs döneminde yüzde 34,7 oranında artarak 24 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Bunun sonucunda 12 aylık ihracat Mayıs ayında 54,1 milyar ABD dolarına ulaşmıştır.

İHRACAT: DİE-TİM KARŞILAŞTIRMASI (milyar ABD doları)

Kaynak: DİE, TİM.

DIŞ TİCARETİN DÖVİZ KOMPOZİSYONU VE PARİTE ETKİSİ

ABD doları cinsinden yayımlanan Türkiye'nin dış ticaret verileri, çeşitli para birimleri ile gerçekleştirilmektedir. ABD dolarının yanı sıra euro, İngiliz sterlini, İsviçre frangı, Türk lirası ve Japon yeni, dış ticaretin büyük kısmının gerçekleştirildiği başlıca para birimleridir. Yıllar itibarıyla bakıldığında euronun gerek ihracat, gerekse ithalattaki payını zaman içinde arttırdığı görülmektedir. Paralel olarak ABD dolarının payı ise azalmaktadır. 2004 yılının ilk çeyreği itibarıyla ihracatın yüzde 52'si, ithalatın yüzde 40'ı euro cinsinden yapılırken, ihracatın yüzde 39,8'i, ithalatın ise yüzde 55,4'ü ABD doları cinsinden yapılmıştır.

DIŞ TİCARETİN DÖVİZ KOMPOZİSYONU (yüzde pay)

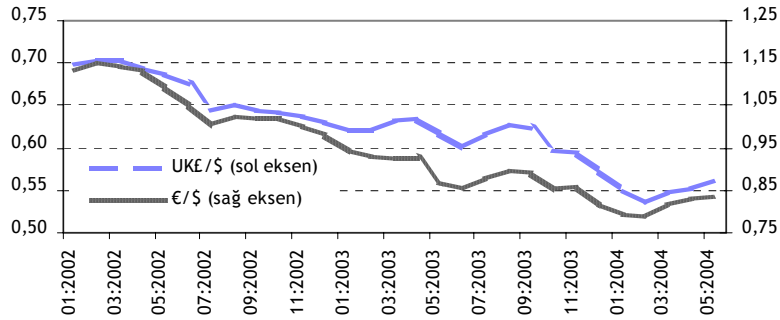
	İhracat				İthalat			
	2001	2002	2003	2004-Ç1	2001	2002	2003	2004-Ç1
ABD doları	49,5	44,9	42,6	39,8	61,2	56,7	55,1	55,4
Euro*	42,9	46,7	49,3	52,0	33,0	37,2	39,7	40,0
İngiliz Sterlini	5,7	6,6	6,2	6,6	2,2	2,0	1,7	1,7
Diğer	2,0	1,8	1,9	1,7	3,7	4,1	3,5	2,9

Kaynak: DIE.

*Euro ve euroyu oluşturan para birimlerini içermektedir.

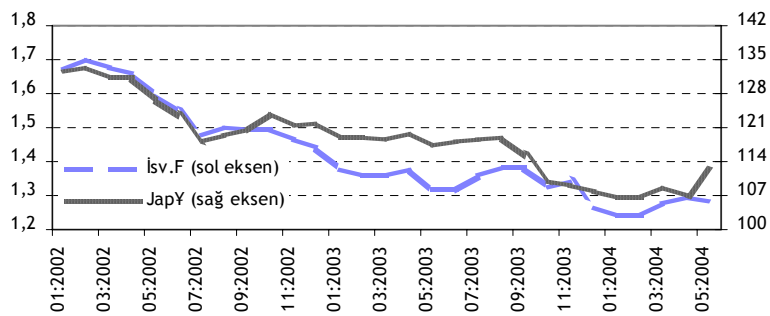
Dolayısıyla, yabancı para birimleri arasındaki parite hareketleri ABD doları cinsinden takip edilen dış ticaret istatistiklerinde önemli değişimlere yol açabilmektedir. 2003 yılından sonra 2004 yılında da paritelerde önemli değişiklikler olmuştur. Ancak 2003 yılında pariteler çoğunlukla ABD doları aleyhine gelişmişken, bu yıl özellikle Mart ayından itibaren ABD dolarının diğer para birimleri karşısında değer kazanma eğilimine girdiği göze çarpmaktadır.

€/Ş ve £/Ş PARİTELERİ

Kaynak: TCMB.

¥/Ş ve SFr/Ş PARİTELERİ

Kaynak: TCMB.

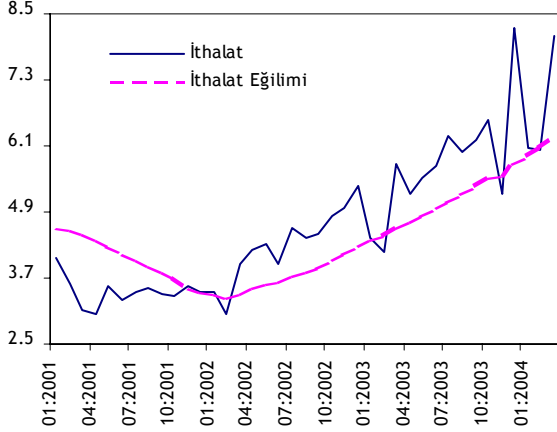
Dış ticareti oluşturan para birimlerinin ABD dolarına karşı paritelerinin 2003 yılı Aralık ayı ortalama değerlerinde kalmış olması varsayımına göre, 2004 yılı ilk çeyreğinde ihracattaki artışın 178,2 milyon ABD doları, ithalattaki artışın ise 166,5 milyon ABD doları paritelerdeki değişimlerden kaynaklanmıştır. İthalat ve ihracatta parite etkisinin yakın değerlerde olmasından ötürü yılın ilk çeyreğindeki parite hareketleri dış ticaret açığını yalnız 11,7 milyon ABD doları azaltıcı yönde etki yapmıştır.

III. İTHALAT

Genel Değerlendirme

1. İthalat 2004 yılı Mart ayında önceki yıla göre yüzde 40,9 oranında artarak 8,1 milyar ABD doları olmuştur. Böylelikle, yılın ilk çeyreğinde ithalat 20,2 milyar ABD dolarına, on iki aylık ithalat ise yüzde 35,4 oranında artarak 75,2 milyar ABD dolarına ulaşmıştır.

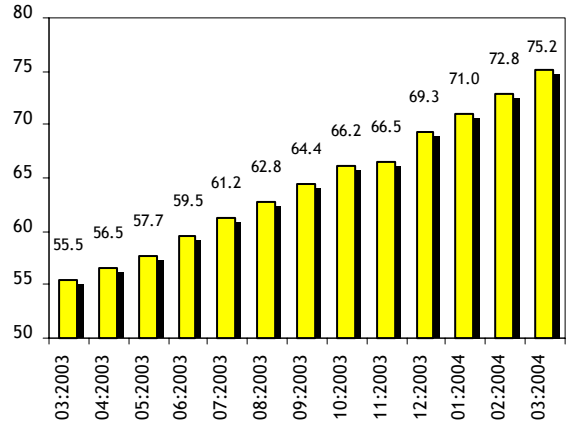
İTHALAT ve İTHALAT EĞİLİMİ† (milyar ABD doları)

† İthalat eğilimi 12 aylık hareketli ortalama ile hesaplanmıştır.

Kaynak: DİE.

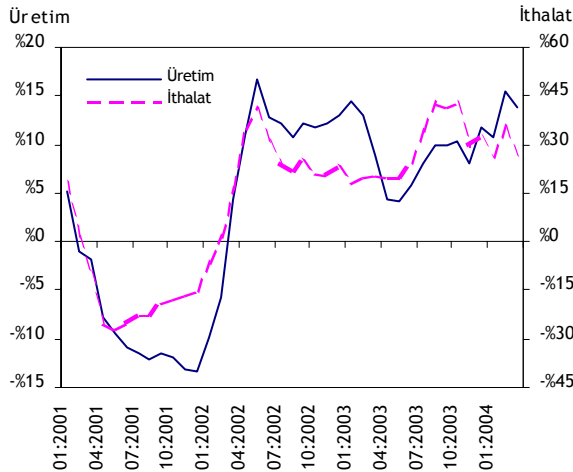
İTHALAT (on iki aylık, milyar ABD doları)

Kaynak: DİE.

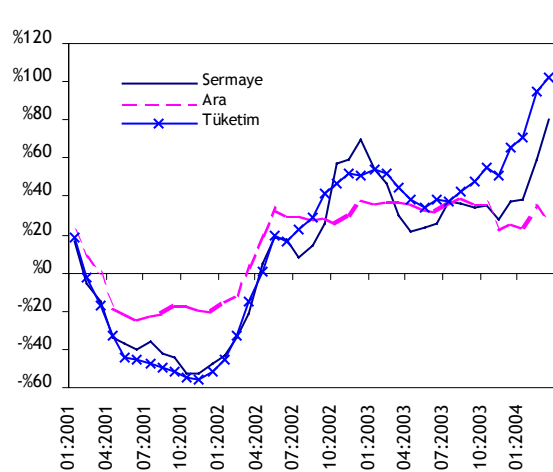
2. TEFE bazlı reel kur endeksi dikkate alındığında yılın ilk çeyreği itibarıyla Türk lirasının 2003 yılı sonuna göre yüzde 9,7 oranında değer kazanması ve yurt içi sanayi üretimindeki artış, ithalattaki yükselmeye etkili olmuştur. Ayrıca, bu dönemde ithalat fiyatlarındaki artış eğilimi ithalatı artırıcı etki yapmıştır.

İMALAT SANAYİ ÜRETİM ve ARA MALI İTHALAT ENDEKSLERİ: BÜYÜME ORANLARI (üç aylık hareketli ortalama, yıllık % değişim)

Kaynak: DİE.

İTHALAT: BÜYÜME ORANLARI (üç aylık hareketli ortalama, yıllık % değişim)

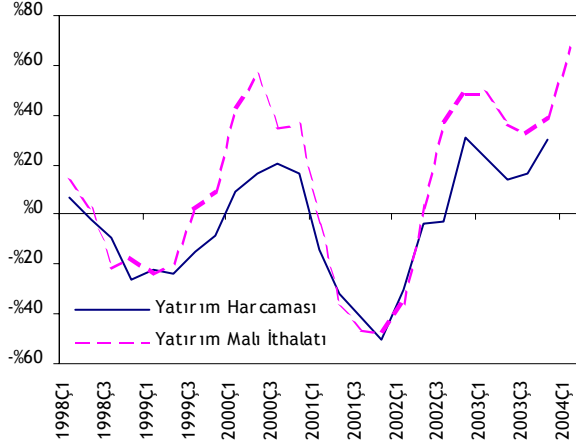

Kaynak: DİE.

3. 2004 yılı ilk çeyreğinde ara malı ithalatı toplam ithalat büyümesinde belirleyici unsur olmasına rağmen, artış oranı toplam ithalat artışının altında kalmıştır. Diğer taraftan, tüketim malı ve sermaye malı ithalatı toplam ithalatın üzerinde bir artış oranı sergilemiş, böylece toplam ithalat içindeki payları sırasıyla yüzde 12,9 ve 16,9'a yükselmiştir. Türk lirasının değer kazanması ile beraber dayanıklı tüketim mallarına ve taşıt araçlarına yönelik talepteki yüksek oranlı artış tüketim malı ithalatındaki yükselmeye katkıda bulunmuştur.

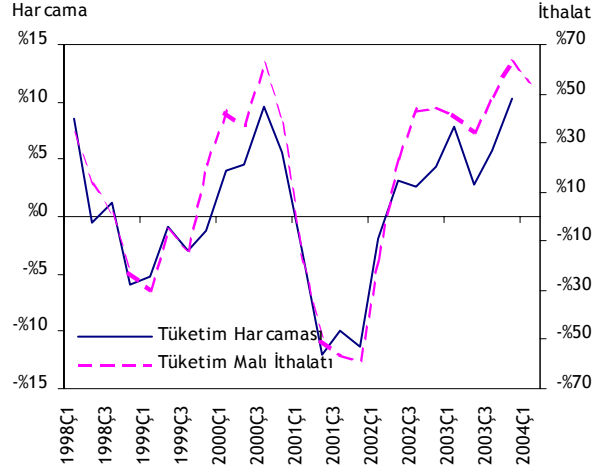
Ayrıca, artan kapasite kullanım oranlarının üretim artışının sürdürülebilmesi için yeni yatırımları gerektirmesi sebebiyle de sermaye malı ithalatı artış eğilimini devam ettirmiştir.

**ÖZEL SEKTÖR YATIRIM HARCAMALARI ve
YATIRIM MALI İTHALATI: REEL
(yıllık yüzde değişim)**

Kaynak: DİE.

**ÖZEL NİHAİ TÜKETİM HARCAMALARI ve
TÜKETİM MALI İTHALATI: REEL
(yıllık yüzde değişim)**

Kaynak: DİE.

4. 2004 yılı ilk çeyreğinde ithalat artışına en fazla katkıyı yapan mal grupları kara taşıtları ile aksam ve parçaları, kazanlar-makineler-mekanik cihazlar, elektrikli makine ve cihazlar, demir ve çelik ile plastik ve mamulleri ithalatı olmuştur. Ham petrol ithalatının toplam ithalat içindeki payında 2001 yılından beri süregelen düşüş dikkat çekicidir. Ham petrol ithalatının toplam ithalat içinde ilk çeyrek itibariyle 2003 yılında yüzde 8,7 olan payı 2004 yılında yüzde 6,5 seviyesine düşmüştür.

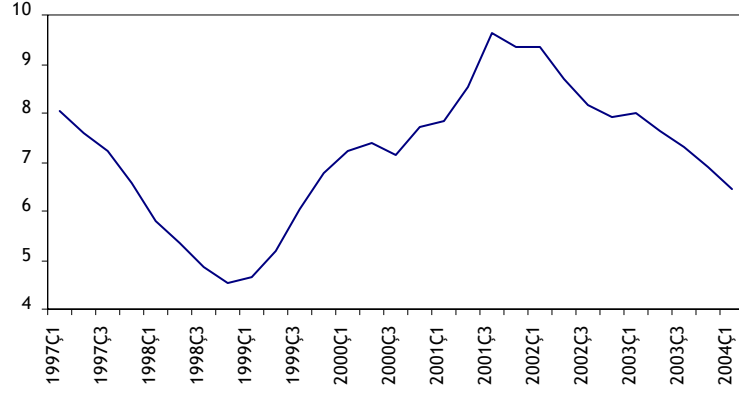
İTHALAT (milyon ABD doları)

	Mart				Ocak-Mart			
	2003	2004	% Değişim	% Katkı	2003	2004	% Değişim	% Katkı
Toplam	5756	8107	40.9	..	14367	20213	40.7	..
Sermaye Malları	776	1555	100.4	13.5	1827	3410	86.6	11.0
Ara Malları	4459	5422	21.6	16.7	11162	14090	26.2	20.4
Tüketim Malları	492	1080	119.4	10.2	1292	2611	102.0	9.2
Diğer	29	51	77.8	0.4	86	103	20.0	0.1
Önemli Fasıllar:								
Mineral yakıtlar, mineral yağlar	1083	989	-8.7	-1.6	2949	3088	4.7	1.0
Ham petrol	419	467	11.5	0.8	1245	1321	6.1	0.5
Organik kimyasal ürünler	205	218	6.4	0.2	554	678	22.4	0.9
Eczacılık ürünleri	145	104	-28.1	-0.7	443	504	13.6	0.4
Plastik ve mamulleri	251	390	55.1	2.4	687	976	42.0	2.0
Pamuk, pamuk ipliği, pamuklu mensucat	152	182	19.4	0.5	341	462	35.5	0.8
İnci, kıymetli taş ve metal mamulleri	269	309	14.8	0.7	609	837	37.4	1.6
Demir ve çelik	630	706	12.0	1.3	1206	1497	24.1	2.0
Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar	756	1124	48.7	6.4	1806	2700	49.5	6.2
Elektrikli makine ve cihazlar	417	799	91.5	6.6	1100	1820	65.4	5.0
Kara taşıtları ve bunların aksam, parçaları	271	945	249.0	11.7	648	2003	209.2	9.4

Kaynak: DİE.

5. Yılın ilk çeyreğinde Avrupa Birliği ve OECD dışı Avrupa ülkelerinden yapılan ithalatın payında 2003 yılına göre artış, Orta Doğu ülkelerinden yapılan ithalatın payında ise gerileme olmuştur. Seçilmiş ülkeler bazında incelendiğinde, bu dönemde en fazla ithalatın Almanya ile yapıldığı ve söz konusu ülkeyi Rusya, Fransa ve İtalya'nın izlediği görülmektedir. Çin'den yapılan ithalattaki yüksek oranlı artışın 2004 yılının ilk çeyreğinde de sürdüğü görülmektedir.

HAM PETROL İTHALATININ TOPLAM İTHALATIÇİNDEKİ PAYI
(yıllık, yüzde)

Kaynak: DİE.

İTHALAT: ÜLKE DAĞILIMI (milyon ABD doları)

	Mart					Ocak-Mart				
	2003	2004	%	2003	2004	%	2003	2004	%	
	Değer	Pay (%)	Değer	Pay (%)	Değişim	Değer	Pay (%)	Değer	Pay (%)	Değişim
Toplam	5756	..	8107	..	40.9	14367	..	20213	..	40.7
OECD Ülkeleri	3533	61.4	5178	63.9	46.5	8644	60.2	12519	61.9	44.8
Avrupa Birliği Ülkeleri	2536	44.1	3677	45.4	45.0	6195	43.1	8995	44.5	45.2
EFTA Ülkeleri	301	5.2	285	3.5	-5.5	768	5.3	882	4.4	14.8
Diğer OECD Ülkeleri	696	12.1	1216	15.0	74.7	1681	11.7	2643	13.1	57.2
OECD dışı	2181	37.9	2852	35.2	30.8	5616	39.1	7505	37.1	33.6
Avrupa Ülkeleri	843	14.6	1159	14.3	37.5	1937	13.5	3021	14.9	55.9
Afrika Ülkeleri	291	5.1	386	4.8	32.7	937	6.5	1097	5.4	17.0
Amerika Ülkeleri	83	1.4	114	1.4	36.8	187	1.3	249	1.2	33.1
Orta Doğu Ülkeleri	429	7.4	342	4.2	-20.2	1165	8.1	997	4.9	-14.4
Diğer Asya Ülkeleri	527	9.2	843	10.4	59.8	1348	9.4	2129	10.5	57.9
Diğer Ülkeler	8	0.1	8	0.1	-4.0	42	0.3	13	0.1	-69.6
Türkiye Serbest Bölgeleri	41	0.7	78	1.0	88.0	107	0.7	188	0.9	75.9
Seçilmiş Ülkeler										
Almanya	671	11.7	1117	13.8	66.4	1703	11.9	2630	13.0	54.5
Rusya	501	8.7	654	8.1	30.5	1159	8.1	1846	9.1	59.3
Fransa	303	5.3	579	7.1	91.2	770	5.4	1428	7.1	85.3
İtalya	428	7.4	572	7.1	33.8	1085	7.6	1413	7.0	30.2
A.B.D.	313	5.4	455	5.6	45.6	723	5.0	940	4.7	30.1
İngiltere	368	6.4	368	4.5	0.2	799	5.6	924	4.6	15.7
Çin	174	3.0	311	3.8	79.3	461	3.2	842	4.2	82.4
İsviçre	268	4.7	236	2.9	-12.1	659	4.6	751	3.7	14.0
İspanya	139	2.4	269	3.3	94.1	366	2.5	622	3.1	70.0

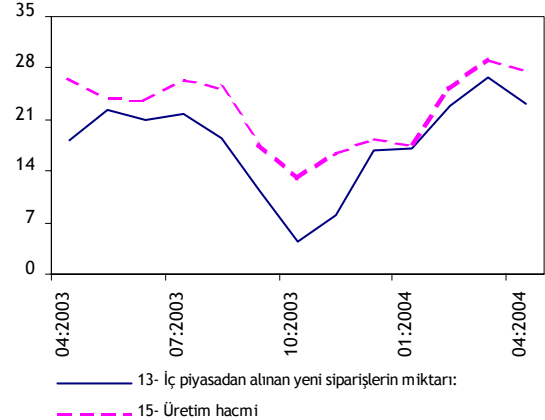
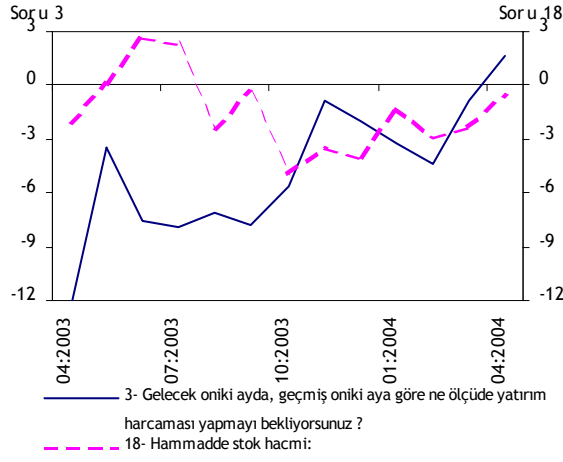
Kaynak: DİE.

Görünüm

6. TCMB İktisadi Yönelim Anketi Nisan ayı verilerine göre gelecek döneme ilişkin iç talep eğilimi incelendiğinde, özel firmaların beklentilerinin yavaşlamakla beraber olumlu yönde olduğu görülmektedir. Üretim ve talebe ilişkin beklentilerin yüksek düzeyi, ara malları ve tüketim malları ithalatında 2003 yılında görülen artışların 2004 yılında da devam edebileceğini göstermektedir. Yatırım harcaması eğilimindeki artış ise, 2004 yılında

verimlilik artışları ve ekonomik büyümenin sürdürülebilmesi için önem arz eden yatırım harcamalarının sürmekte olduğuna işaret etmektedir.

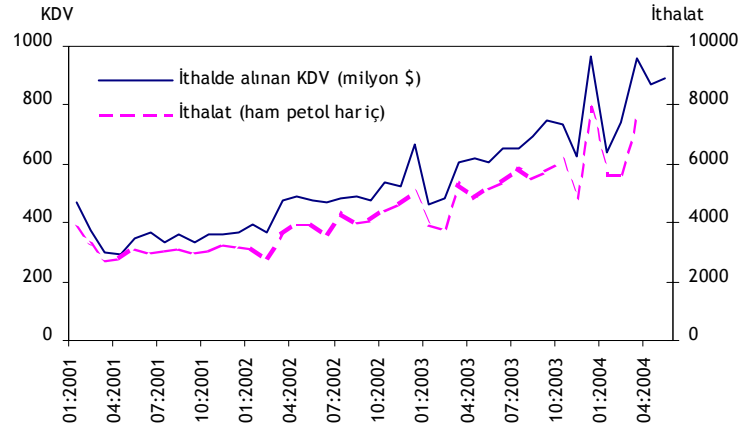
İTHALATA İLİŞKİN BEKLENTİLER

7. 2003 yılı Ocak-Mart döneminde 3,9 milyar ABD doları olan vadeli ithalatın, 2004 yılının aynı döneminde 5,2 milyar ABD doları olduğu hesaplanmıştır. Ancak, toplam ithalatın yüzde 40,7, vadeli ithalatın ise yüzde 33,6 artması nedeniyle vadeli ithalatın toplam ithalat içindeki payı yüzde 25,9'a gerilemiştir. Diğer taraftan, aynı yöntemle hesaplanan vadeli ihracatın ise bu dönemde yüzde 31,6 oranında artarak toplam ihracatın yüzde 63,5'ine ulaştığı görülmektedir.

8. İthalde alınan katma değer vergisi (KDV) verilerine göre ithalatın Nisan ayında 7,4 milyar ABD doları, Mayıs ayında ise yaklaşık 7,7 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

İTHALDE ALINAN KDV ve HAM PETROL HARİÇ İTHALAT (milyon ABD doları)

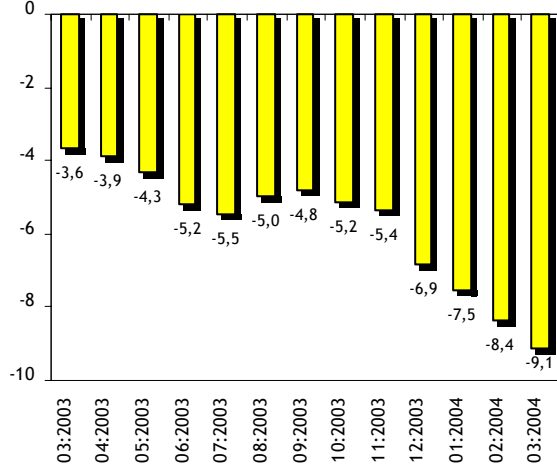

IV. CARİ İŞLEMLER

9. Cari işlemler dengesi Mart ayında 2 milyar ABD doları, yılın ilk çeyreğinde ise 5 milyar ABD doları açık vermiştir. Böylelikle on iki aylık cari işlemler açığı 9,1 Milyar ABD doları olmuştur.

CARİ İŞLEMLER DENGESİ

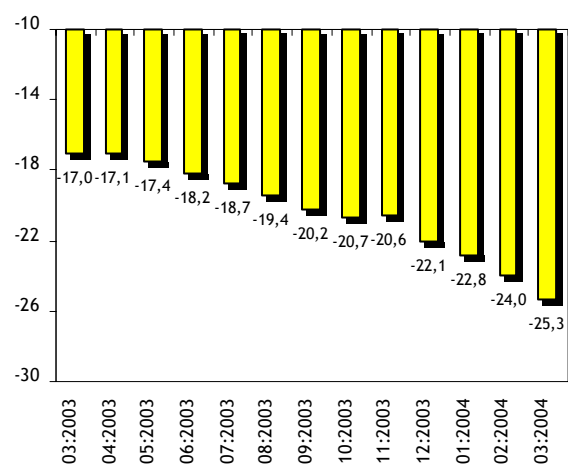
(on iki aylık, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

DIŞ TİCARET DENGESİ

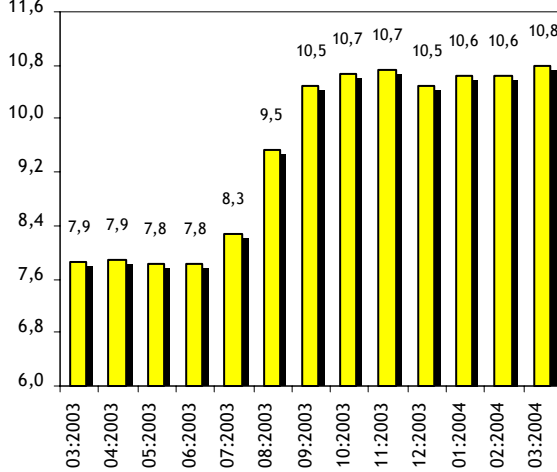
(on iki aylık, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

HİZMETLER DENGESİ

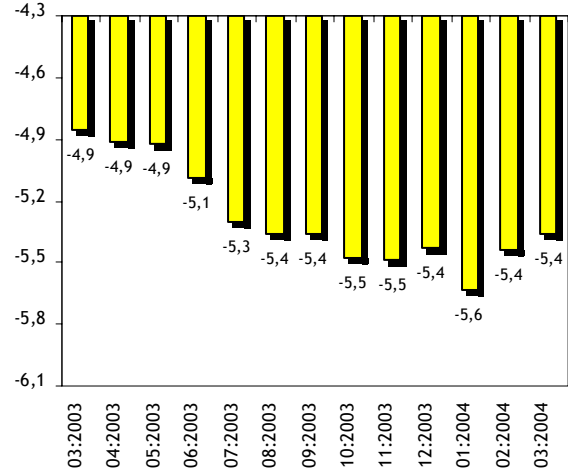
(on iki aylık, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

YATIRIM GELİRİ DENGESİ

(on iki aylık, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

10. 2004 yılı ilk çeyreğinde, hizmet gelirleri turizm gelirlerindeki büyük oranlı artış neticesinde yükselmiştir. Ancak, geçen yılın aynı dönemine göre yaklaşık 2,7 milyar ABD doları artan dış ticaret açığı cari işlemler dengesinde belirleyici olmuştur.

11. Bu dönemde özellikle ithalatın artış hızı 2003 yılına göre yükselmiştir. Türk lirasının değerlenme eğilimi, sanayi üretiminde görülen yüksek artışlar ve iç tüketimde görülen canlanma bu dönemde ithalat artışını belirlemiştir. Bu gelişmelerin sonucunda ödemeler dengesi tanımlamasına göre dış ticaret açığı 2003 ilk çeyreğindeki 2,4 milyar ABD dolarından 2004 yılının aynı döneminde 5,1 milyar ABD dolarına ulaşmıştır.

CARI İŞLEMLER (milyon ABD doları)					
	2003			2004	
	Oca-Mar	Oca	Şub	Mar	Oca-Mar
Cari İşlemler Dengesi	-2761	-889	-2117	-2029	-5035
Dış Ticaret Dengesi	-2399	-1029	-1817	-2285	-5131
Toplam Mal İhracatı	11123	4676	3865	5340	13881
Toplam Mal İthalatı	-13522	-5705	-5682	-7625	-19012
Hizmetler Dengesi	683	398	164	404	966
Gelir	2432	1117	909	1180	3206
Gider	-1749	-719	-745	-776	-2240
Yatırım Geliri Dengesi	-1531	-451	-631	-381	-1463
Gelir	600	271	229	268	768
Gider	-2131	-722	-860	-649	-2231
Cari Transferler	486	193	167	233	593
İşçi Gelirleri	138	81	54	58	193
<i>Bilgi için:</i>					
Bavul Ticareti	757	256	280	341	877
Parasal Olmayan Altın (net)	-567	-206	-294	-275	-775
Turizm Geliri	1201	602	503	608	1713
Faiz Geliri	134	41	64	49	154
Faiz Gideri	-1171	-219	-412	-309	-940

Kaynak: TCMB.

12. 2004 yılının ilk üç ayında bavul ticareti bir önceki yıla göre artmıştır. 2003 yılı ilk çeyreğinde Irak savaşının yarattığı baz etkisi göz önüne alındığında artışın sınırlı kaldığı görülmektedir.

13. 2003 yılı içinde meydana gelen bölgesel istikrarsızlıklar sonucu uluslararası piyasalarda artan işlenmiş altın talebi, fiyatların 2003 yılında ortalama olarak yüzde 15 oranında artmasına yol açmıştır. Söz konusu eğilim 2004 yılının ilk çeyreğinde de devam etmiştir. 2003 yılında bir önceki yıla göre yüzde 84,5 oranında artan Türkiye'nin işlenmiş altın ithalatı 2004 yılının ilk üç ayında yüzde 35,5 oranında artmıştır.

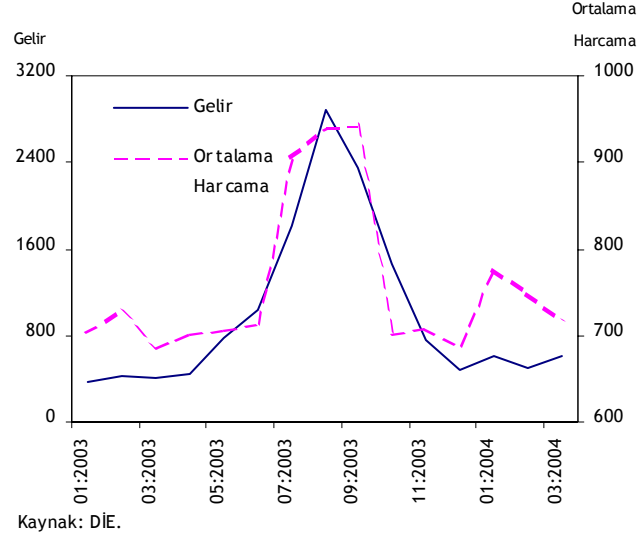
14. DİE tarafından açıklanan turizm gelirleri, 2004 yılı ilk çeyreğinde bir önceki yıla göre yüzde 42,6 oranında artarak 1,7 milyar ABD doları olmuştur. Aynı dönemde Türkiye'den çıkış yapan ziyaretçi sayısında ise yüzde 35,1 oranında artış kaydedilmiştir. Ziyaretçi başına düşen ortalama harcama tutarı son üç ayda düşmekle beraber geçen yılın aynı dönemine göre yükselmiştir.

TURİZM GELİRLERİ					
	2003			2004	
	Oca-Mar	Oca	Şub	Mar	Oca-Mar
Turizm Gelirleri (milyon ABD doları)	1201	602	503	608	1713
Kişi Sayısı (bin kişi)	1702	776	672	850	2299
Ortalama Harcama (ABD doları)	706	775	749	715	745

Kaynak: DİE.

15. DİE tarafından açıklanan Nisan ayı verileri ile Turizm Bakanlığı tarafından açıklanan Mayıs ayı verilerine göre, Türkiye'ye gelen ziyaretçi sayısındaki yüksek oranlı artış söz konusu aylarda da devam etmiştir.

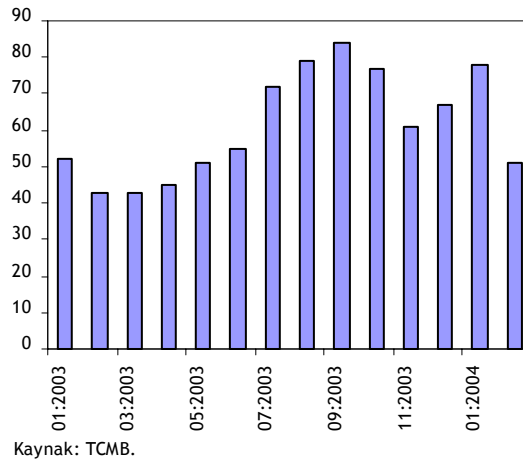
TURİZM GELİRLERİ (aylık, milyar ABD doları),
ORTALAMA HARCAMA (aylık, ABD doları)

16. Yatırım geliri hesabı 2004 yılı Ocak-Mart döneminde 1,5 milyar ABD doları açık vermiştir. Bu açığın en önemli belirleyicileri portföy yatırımı giderleri ve faiz giderleri olmuştur. Bu dönemde, Hazine'nin ihraç ettiği tahvil/bono gibi borç senetlerine ilişkin kupon ödemelerini ve yabancıların satın almış olduğu hisse senetlerine ait temettü ödemelerini içeren portföy yatırımı giderlerinde artış gözlenirken, faiz giderlerinde düşme yaşanmıştır.

17. İşçi gelirleri 2004 yılının ilk çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 39,9 oranında artmıştır. Bu dönemde bedelsiz ithalatta artış olmuştur.

İŞÇİ GELİRLERİ: ÖZEL
 (aylık, milyar ABD doları)

V. SERMAYE HAREKETLERİ

18. 2004 yılı Mart ayında finans hesabı 123 milyon ABD doları açık vermiştir. Söz konusu ayda, IMF kredileri ve resmi rezerv değişimleri hariç tutulduğunda 228 milyon ABD doları net sermaye girişi olurken, yılın ilk çeyreğinde 5,8 milyar ABD doları, 12 aylık olarak ise 8,2 milyar ABD doları net sermaye girişi olmuştur.

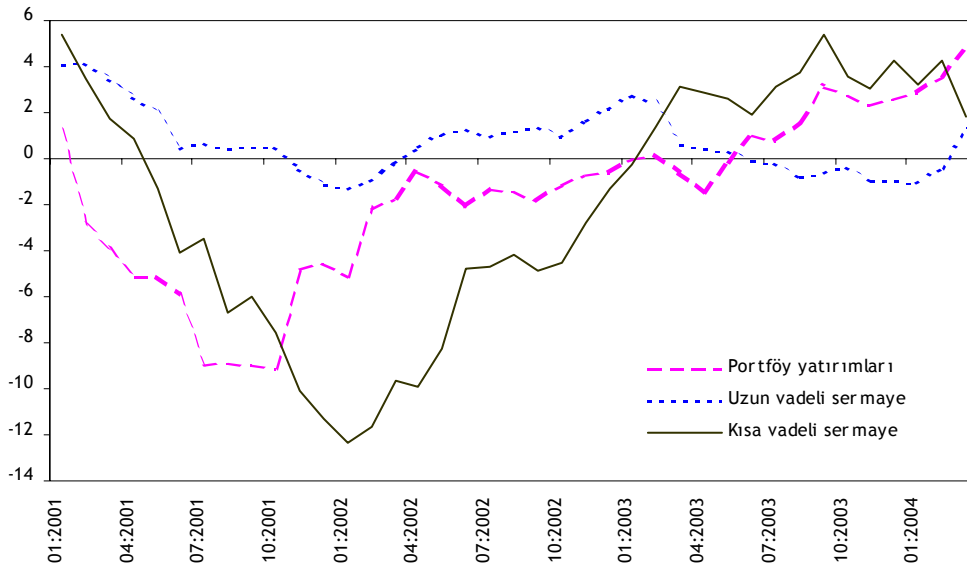
19. Mart ayında portföy yatırımı kaynaklı giriş gözlemlenirken, net hata ve noksan kalemi 2,2 milyar ABD dolarlık fazla vermiştir. Yılın ilk çeyreğinde ise cari işlemlerdeki 5 milyar ABD dolarlık açığa karşın, doğrudan yatırımlar, portföy yatırımı ve diğer yatırımlar kaynaklı sermaye girişi gözlenmiştir. Net hata ve noksan kalemi ise bu dönemde Mart ayındaki düzeltmeyle birlikte fazla vermiştir. Bu gelişmeler sonucunda resmi rezervlerde bu dönemde 214 milyon ABD doları azalış olmuştur.

SERMAYE VE FİNANS HESABI (milyon ABD doları)

	2003										2004
	Oca-Mar	Ağu	Eyl	Eki	Kas	Ara	Oca	Şub	Mar	Oca-Mar	
Sermaye ve Finans Hesabı	4038	-583	-1030	-362	257	939	1990	2971	-123	4838	
Finans Hesabı	4038	-583	-1030	-362	257	939	1990	2971	-123	4838	
Doğrudan Yatırımlar	-17	63	-30	-77	53	61	18	286	-64	240	
Portföy Yatırımları	-75	632	1217	253	-552	402	1401	311	341	2053	
Diğer Yatırımlar	3469	152	1170	-1899	-1086	1893	763	2078	-510	2331	
Rezerv Varlıklar	661	-1430	-3387	1361	1842	-1417	-192	296	110	214	
Net Hata Noksan	-1277	-337	325	274	174	1869	-1101	-854	2152	197	
<i>Bilgi için:</i>											
<i>Kısa Vade</i>	4774	135	1043	-1781	-423	1262	741	2096	-484	2353	
<i>Uzun Vade</i>	-1130	-112	245	138	-233	251	247	473	435	1155	
<i>IMF Kredileri</i>	-175	129	-118	-256	-430	380	-225	-491	-461	-1177	

Kaynak: TCMB.

SERMAYE HAREKETLERİ (on iki aylık, milyar ABD doları)

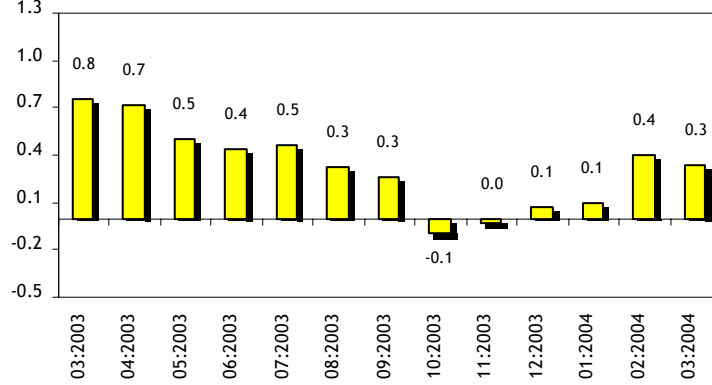
Kaynak: TCMB.

20. Vadelerine göre sermaye akımlarına bakıldığında Mart ayında uzun vadeli sermaye hareketlerinde giriş yönlü bir eğilim gözlemlenirken, kısa vadeli sermaye çıkışı yaşanmıştır. Ancak, yılın ilk çeyreği itibarıyla görülen sermaye girişlerinin ağırlıklı olarak kısa vadeli nitelikte olduğu görülmektedir.

21. Ocak-Mart döneminde gerçekleşen net 210 milyon ABD dolarlık doğrudan sermaye yatırımı, büyük ölçüde bir firma tarafından yurtdışından kullanılan kredinin Şubat ayında sermayeye dönüştürülmesinden kaynaklanmıştır. Yurtiçinde yerleşik kişilerin yurtdışında yaptıkları net yatırımlar ise bu dönemde bir önceki yılın aynı dönemine göre artmıştır. Ayrıca, diğer sermaye kalemi altında gösterilen ve doğrudan sermaye yatırımı olarak kabul edilen yabancı şirketlerin yurt dışındaki ortaklarından sağladığı uzun vadeli krediler net 51 milyon ABD doları olmuştur.

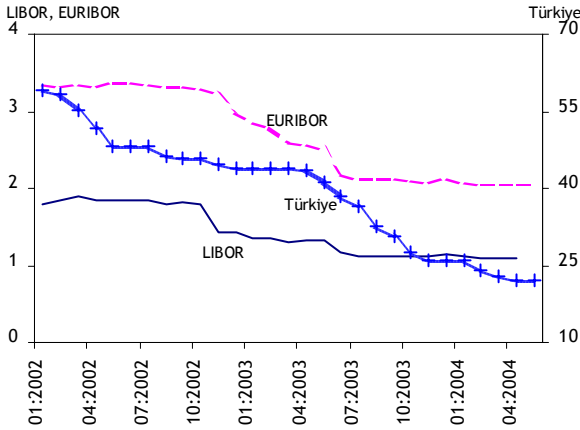
DOĞRUDAN YATIRIMLAR

(on iki aylık, milyar ABD doları)

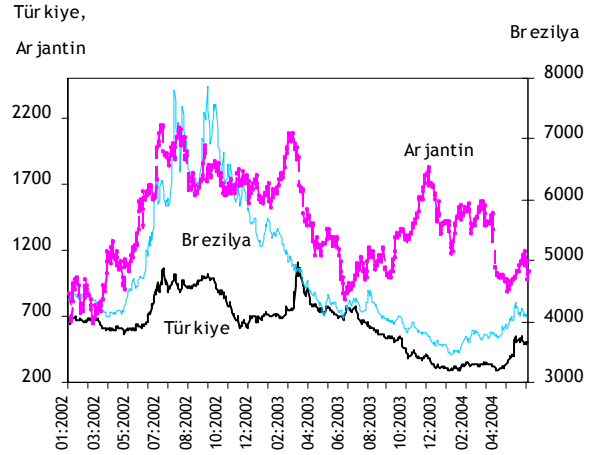
Kaynak: TCMB.

FAİZ ORANLARI (aylık ortalama, yüzde)

LIBOR: 1-ay vadeli ABD doları mevduat için önerilen faiz oranı.
EURIBOR: 1-ay vadeli euro mevduat için önerilen faiz oranı.
Türkiye için: Bankalararası para piyasasında oluşan gecelik faiz oranı.
Kaynak: IMF, www.euribor.org, TCMB.

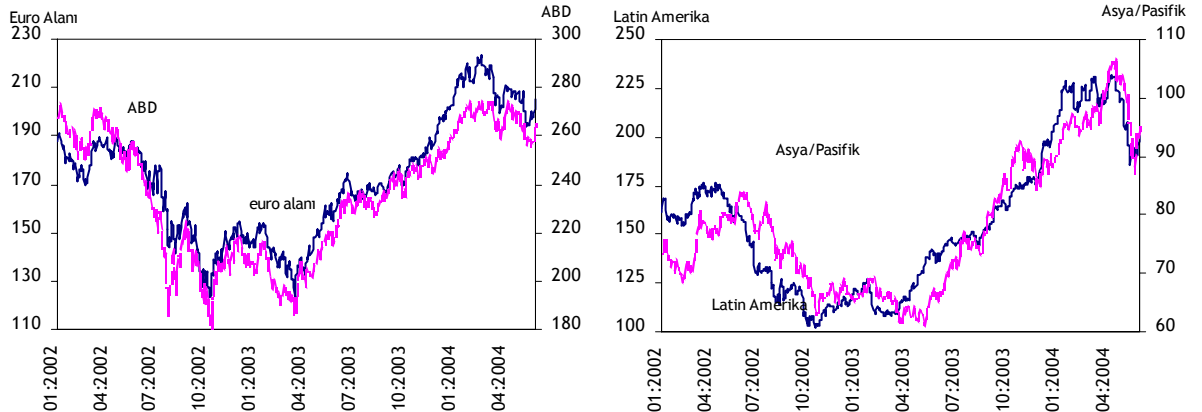
İKİNCİL PİYASA GETİRİ FARKLARI (baz puan)

Getiri Farkı (spread): Ülkelerin devlet tahvilleri getirileri ve ABD Hazine tahvil getirileri arasındaki fark.

Kaynak: Dow Jones.

DOW JONES HİSSE SENEDİ FİYAT ENDEKSLERİ

Kaynak: Dow Jones.

22. Uluslararası piyasalarda faiz oranlarının merkez bankalarının politikalarına paralel şekilde gerilemesi sonucu, 2003 yılı genelinde azalma eğiliminde olan LIBOR ve EURIBOR faiz oranları 2004 yılı ilk beş ayında durağan bir seyir izlemiştir. Diğer taraftan, Kasım ayıyla beraber merkez bankaları ekonomik aktivitedeki canlanmanın enflasyonist etkisini önlemek amacıyla faiz oranlarını yeniden yükseltmeye başlamıştır. 5 Kasım 2003 ve 3 Aralık 2003 tarihlerinde Avustralya Merkez Bankası, 6 Kasım 2003, 5 Şubat ve 6 Mayıs 2004 tarihlerinde ise İngiltere Merkez Bankası faiz oranlarını arttırmışlardır. Avrupa Merkez Bankasında faiz oranlarında bu yönde bir değişikliğe gidilmemiş, ABD Merkez Bankası (FED) ise faiz oranlarının önümüzdeki dönemde artabileceğine yönelik açıklamalar yapmıştır. Söz konusu gelişme özellikle gelişmekte olan ülke getiri farklarının (spread) yükselme eğilimine girmesine neden olmuş, hisse senedi fiyatlarında gerilemeye yol açmıştır.

23. TCMB ise enflasyonun izleyen dönemlerde izleyeceği eğilimin, yıl sonu hedefi ile uyumlu olmasını göz önüne alarak, 17 Mart 2004 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere kısa vadeli faiz oranlarını 2 puan indirmiştir.

24. 2003 yılı başından itibaren dalgalı seyir izleyen Türkiye tahvillerinin getiri farkları, Irak savaşının sona ermesiyle beraber 2003 yılı Nisan ayından bu yana genel olarak düşme eğilimindedir. Ekonomideki istikrarın sağlanması ile beraber özellikle Eylül ayından sonra getiri farklarında hızlı bir düşme göze çarpmaktadır. Diğer taraftan, uluslararası faiz oranlarında ABD Merkez Bankası'nın ileriye yönelik faiz politikalarına paralel olarak yükselme beklentisi oluşması, getiri farklarının 2004 yılı Nisan ayının ikinci yarısından itibaren yükselmesine neden olmuştur. Arjantin, Brezilya ve Rusya gibi diğer gelişmekte olan ekonomilerde de aynı eğilim gözlenmiştir.

25. 8 Mart 2004 tarihinde uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Standard & Poor's, gerek Hükümetin bütçe disiplini konusundaki adımları, gerekse cari işlemler açığının resmi rezervlerdeki güçlü pozisyonu nedeniyle risk unsuru olmayacağı düşüncesiyle Türkiye'nin uzun vadeli kredi ve Türk lirası notunu yükseltmiştir. Ayrıca, Japon kredi derecelendirme kuruluşu JCR, kredi notunu değiştirmemiş, ancak görünümü durağandan olumluya çevirmiştir.

PORTFÖY YATIRIMLARI (aylık, milyon ABD doları)

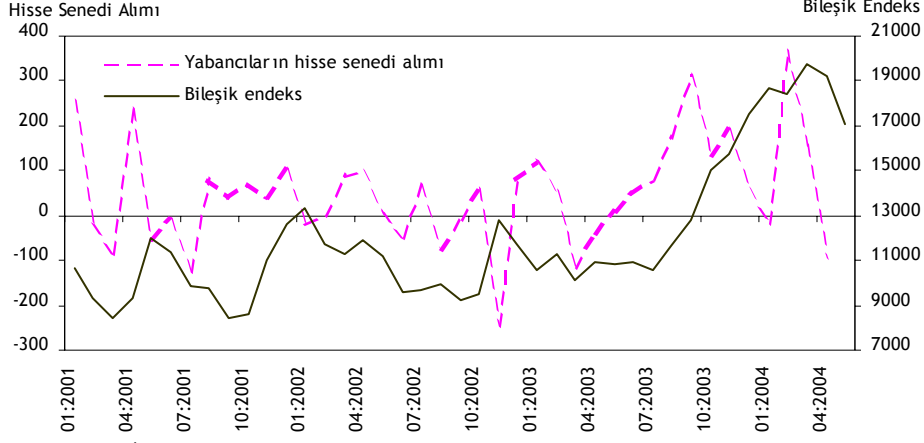
	2003									2004
	Oca-Mar	Ağu	Eyl	Eki	Kas	Ara	Oca	Şub	Mar	Oca-Mar
Portföy Yatırımları	-75	632	1217	253	-552	402	1401	311	341	2053
Varlıklar	71	21	-692	173	-316	-189	-105	-267	512	140
Genel Hükümet	-6	-9	0	-2	-2	-5	0	0	0	0
Bankalar	272	101	-601	194	-309	-227	224	-59	346	511
Diğer Sektörler	-195	-71	-91	-19	-5	43	-329	-208	166	-371
Yükümlülükler	-146	611	1909	80	-236	591	1506	578	-171	1913
Hisse Senetleri	52	174	311	131	192	57	-18	364	157	503
Borç Senetleri	-198	437	1598	-51	-428	534	1524	214	-328	1410
Merkez Bankası	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Genel Hükümet	-198	437	1598	-51	-428	534	1524	214	-328	1410
Yurt İçi	-511	437	348	161	31	534	24	501	896	1421
Yurt Dışı	313	0	1250	-212	-459	0	1500	-287	-1224	-11
Bankalar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Kaynak: TCMB.

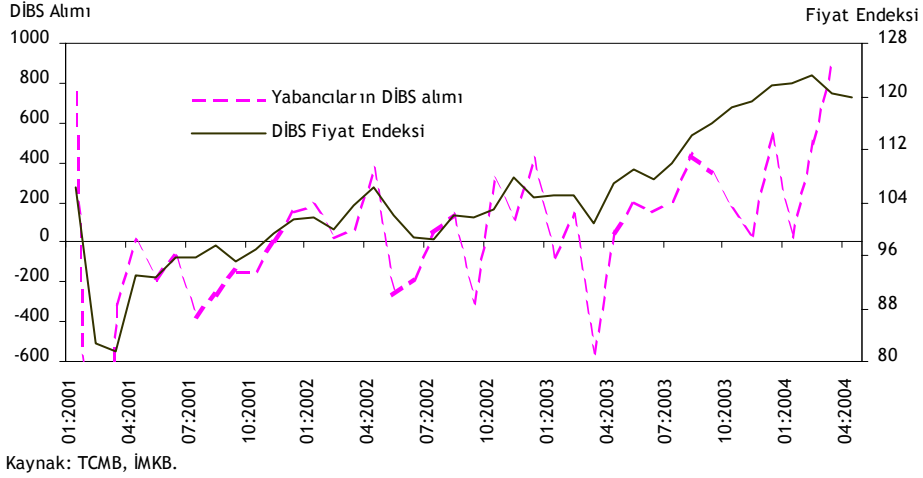
26. Yılın ilk çeyreğinde portföy hareketlerinde belirleyici unsur yabancıların menkul kıymetlere olan taleplerindeki artış olmuştur. Özellikle Mart ayında yabancıların devlet iç borçlanma senetleri ve hisse senetlerinden oluşan menkul kıymetler portföyü 1,1 milyar ABD doları artış göstermiştir. Enflasyon beklentilerinde ve nominal kurda görülen aşağı yönlü hareketin nominal faizlerde aynı oranda görülememesi beklenen reel getiriyi arttırmış ve bu durum DİBS'leri yabancılar açısından cazip hale getirmiştir. Ayrıca, İMKB endeksinin ve DİBS fiyat endeksinin bu dönemde artış göstermesi yabancıların portföy hareketlerine yön veren unsur olmuştur.

27. Yabancıların yılın ilk çeyreğinde hisse senedine olan talebindeki yüksek oranlı artışın Nisan ayında durduğu görülmektedir. İMKB verilerine göre Nisan ve Mayıs aylarında yabancılar tarafından, sırasıyla, net 96,3 milyon ABD doları ve 59,6 milyon ABD doları hisse senedi satımı yapılmıştır. Öte yandan, 2003 yılının ikinci yarısından itibaren yükselme eğiliminde olan DİBS fiyat endeksi Mart ve Nisan aylarında sınırlı da olsa düşmüştür. Bu çerçevede Nisan ve Mayıs aylarında portföy hareketleri kaynaklı sermaye çıkışı beklenmektedir.

İMKB BİLEŞİK ENDEKSİ VE YABANCILARIN NET HİSSE SENEDİ ALIMINDA

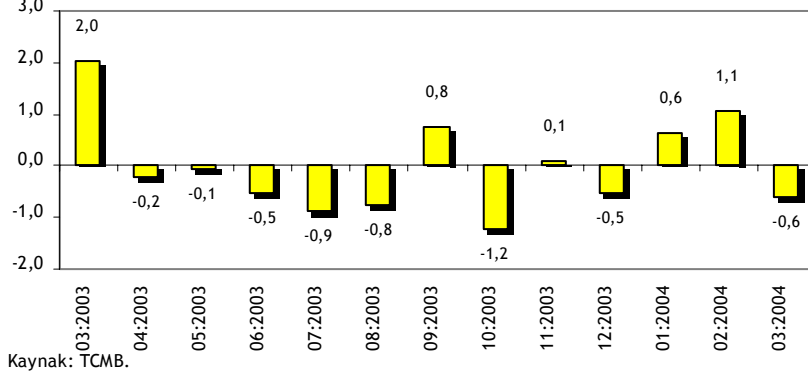
İMKB DİBS FİYAT ENDEKSİ VE YABANCILARIN NET DİBS ALIMINDA

28. Hazine Ocak ayında iki önemli tahvil ihracı gerçekleştirmiştir. Bunlardan ilki 14 Ocak 2004'te hesaplara giren 1,5 milyar ABD doları, diğeri ise 10 Şubat 2004'te hesaplara giren 1 milyar euro tutarlarındadır. Söz konusu tahvil ihraçları, ihraç tarihlerine kadar olan dolar ve euro cinsinden tahvil ihraçlarındaki en düşük faiz oranları ile gerçekleşmiştir.

29. Türkiye'de yerleşik bankalarca yurtdışı muhabirleri nezdinde tutulan cari ve depo hesaplarından oluşan bankaların döviz varlıkları kalemi yılın ilk çeyreğinde dalgalı bir seyir izlemiştir. Söz konusu dönemde, bankaların döviz varlıkları net 1,1 milyar ABD doları azalarak bu tutarda sermaye girişine yol açmıştır.

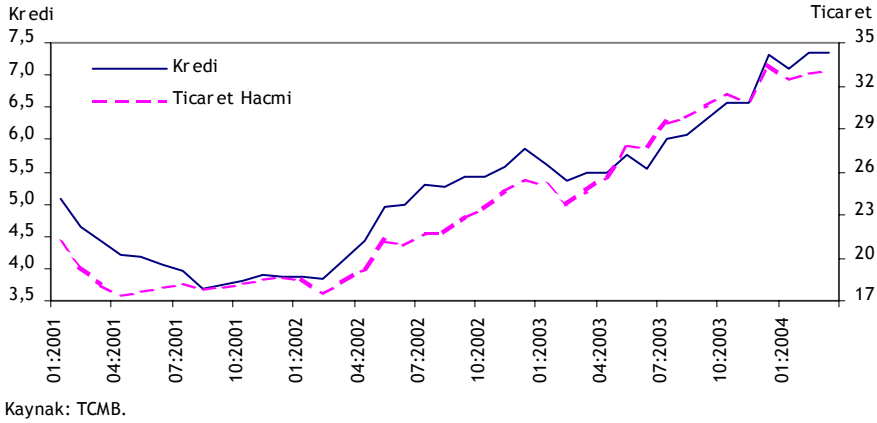
BANKALARIN DÖVİZ VARLIKLARINDAKİ DEĞİŞİM† (milyar ABD doları)

† (+) işaret azalışı göstermektedir.

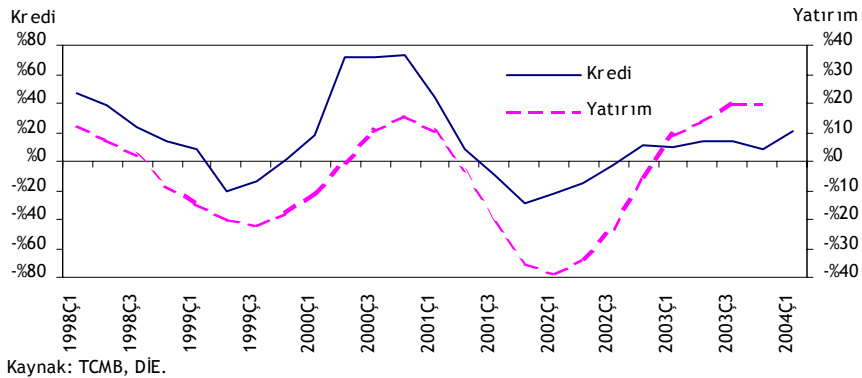
30. Yılın ilk çeyreğinde dış ticaret hacminde görülen yüksek oranlı artışlar ticari kredi kullanımını da artırmıştır. Bu dönemde dış ticaret hacmi geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 34,3 oranında büyürken, ticari kredi kullanımı yüzde 34 oranında artmış ve 7,3 milyar ABD doları olmuştur. Bunun 7,1 milyar ABD dolarlık bölümü vadesi 1 yıldan az olan kısa vadeli ticari kredi kullanımından oluşmaktadır.

ÖZEL SEKTÖR TİCARİ KREDİ KULLANIMI ve TİCARET HACMİ (üç aylık, milyar ABD doları)

31. Bankacılık sektörünün 2003 yılındaki kısa vadeli kredi yoluyla finansman eğilimi 2004 yılının ilk çeyreği itibarıyla devam etmektedir. 2003 yılında net 2 milyar ABD doları kısa vadeli kredi kullanan bankalar, 2004 yılı ilk çeyreğinde net 619 milyon ABD doları kısa vadeli kredi kullanmıştır. Bu tutarın önemli bir kısmı Mart ayında gerçekleştirilmiştir.

UZUN VADELİ KREDİ KULLANIMI ve YATIRIM HARCAMALARI: ÖZEL SEKTÖR (12 aylık ortalama, yıllık yüzde değişim)

32. Merkez Bankası, Hazine ve bankacılık dışında kalan diğer sektörlerin uzun vadeli kredi kullanımında artış göze çarpmaktadır. 2003 yılından bu yana süre gelen bu artış eğilimi yatırım harcamalarının yüksek seviyesini koruduğunu göstermektedir.

33. Merkez Bankası 2001 yılı ve öncesinde kullanılan IMF kredilerinin geri ödemesine 2004 yılında devam etmiş, Ocak-Mart döneminde Merkez Bankası'nca 1,1 milyar ABD doları IMF geri ödemesi yapılmıştır.

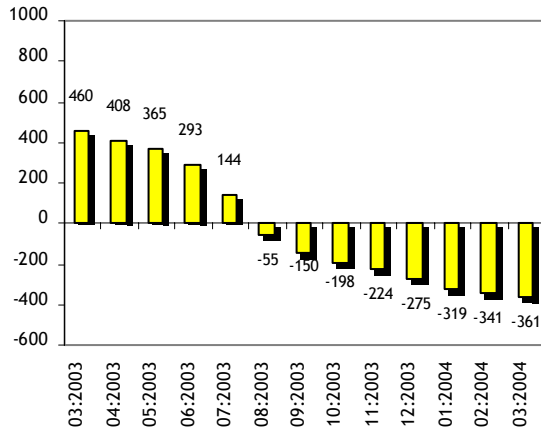
DİĞER YATIRIMLAR (aylık, milyon ABD doları)

	2003									2004
	Oca-Mar	Ağu	Eyl	Eki	Kas	Ara	Oca	Şub	Mar	Oca-Mar
Diğer Yatırımlar	3469	152	1170	-1899	-1086	1893	763	2078	-510	2331
Vartıklar	3295	-751	649	-1625	279	-737	591	1826	-1269	1148
Ticari Krediler	-196	44	-37	-315	134	-158	-147	595	-611	-163
Krediler	-486	-3	-33	-27	77	-12	147	181	-17	311
Bankaların Döviz Vartıkları	4053	-752	760	-1238	104	-532	617	1078	-607	1088
Yükümlülükler	174	903	521	-274	-1365	2630	172	252	759	1183
Ticari Krediler	313	52	208	486	-123	622	8	207	586	801
Krediler	-777	635	190	-197	-1274	1867	239	56	182	477
Merkez Bankası	-113	-348	-118	-191	-430	-123	-158	-491	-461	-1110
Genel Hükümet	-555	445	-289	-237	-211	236	-166	-108	-286	-560
IMF Kredileri	-62	477	0	-65	0	503	-67	0	0	-67
Uzun Vade	-493	-32	-289	-172	-211	-267	-99	-108	-286	-493
Bankalar	700	364	257	33	-348	1397	240	287	128	655
Uzun Vade	-155	-265	133	79	212	61	-14	198	-148	36
Kısa Vade	855	629	124	-46	-560	1336	254	89	276	619
Diğer Sektörler	-809	174	340	198	-285	357	323	368	801	1492
Uzun Vade	-764	171	323	199	-307	356	318	309	779	1406
Kısa Vade	-45	3	17	-1	22	1	5	59	22	86
Mevduatlar	639	191	102	-571	31	141	-75	1	-12	-86
Merkez Bankası	89	148	66	43	12	6	1	10	-5	6
Uzun Vade	35	-49	-41	-33	-14	-13	-23	-8	-20	-51
Kısa Vade	54	197	107	76	26	19	24	18	15	57
Bankalar	550	43	36	-614	19	135	-76	-9	-7	-92

Kaynak: TCMB.

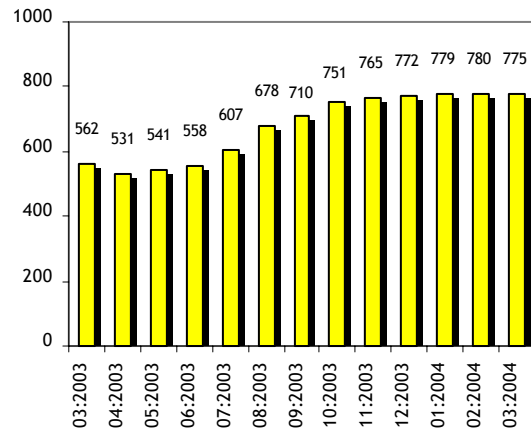
KREDİ MEKTUPLU DÖVİZ TEVDİAT HESAPLARI VE SÜPER DÖVİZ HESAPLARINA GİRİŞ (on iki aylık, milyon ABD doları)

UZUN VADELİ

Kaynak: TCMB.

KISA VADELİ

Kaynak: TCMB.

34. Yurt dışında çalışan işçilerin Merkez Bankası'nda açtıkları uzun vadeli kredi mektuplu döviz tevdiat hesapları ile süper döviz hesaplarından 2003 yılı Nisan ayından bu

yana çıkış gözlenmektedir. Özellikle, 2003 yılı ikinci yarısında yoğunlaşan faiz indirimlerinin bu düşüşlerin en önemli belirleyicisi olduğu düşünülmektedir. 1 Mart 2004 tarihinden itibaren ilgili hesaplara uygulanan faiz oranları tekrar düşürülmüştür. Diğer taraftan, kısa vadeli hesaplarda ise kayda değer bir hareket göze çarpmamaktadır.

35. 2003 yılı genelinde giriş yönlü hareket izleyen yabancı bankaların yurt içi bankalarda bulundurdukları döviz mevduatları, 2004 yılı ilk çeyreğinde net 171 milyon ABD doları azalarak bu tutarda sermaye çıkışına yol açmıştır.

36. Toplam dış borç stoku 2002 yılına göre 16,3 milyar ABD doları artarak 2003 yılı sonunda 147,3 milyar ABD doları olarak açıklanmıştır. Toplam dış borç stokunun yüzde 84,4'ünü oluşturan orta-uzun vadeli borçlar bu dönemde yüzde 8,6, kısa vadeli dış borçlar ise 39,6 oranında artmıştır. 2003 yılında parite değişimlerinden kaynaklanan kur etkisi dış borç stokunda 10,8 milyar ABD doları artış yönünde olmuştur. Diğer taraftan, Merkez Bankası tarafından aylık olarak yayımlanan kısa vadeli borç stoku, 2003 yılı sonunda 22,9 milyar ABD dolarından Mart ayı itibarıyla 23,9 milyar ABD dolarına yükselmiştir. Kısa vadeli borç stokundaki artışın temel belirleyicisi bankaların kullandıkları kısa vadeli kredilerin yanı sıra banka-dışı özel sektörün yurt dışından sağladığı kısa vadeli ticari kredilerdeki artış olmuştur.

37. 2004 yılı Ocak-Mayıs döneminde Merkez Bankası ve kamu sektörünce toplam 8,4 milyar ABD doları dış borç ana para ve faiz geri ödemesi yapılmıştır. Diğer taraftan Merkez Bankası bu dönemde döviz alım ve doğrudan alım ihaleleri ile 5,1 milyar ABD doları döviz alımı yapmıştır. Böylece, 2003 yılı sonunda 33,6 milyar ABD doları olan Merkez Bankası rezervleri 28 Mayıs itibarıyla 33,1 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

38. Merkez Bankası döviz alım ihalelerine Mart ve Nisan aylarında devam etmiş, ancak 27 Nisan tarihi itibarıyla ihalelere ara vermiştir. Diğer taraftan Merkez Bankası, döviz piyasasında gözlenen aşırı oynaklık üzerine 11 Mayıs 2004 tarihinde döviz piyasasına doğrudan satım yönünde müdahale etmiştir.

39. Cari işlemler dengesi ve net hata noksan kalemlerinin toplamı olarak tanımlanan dış finansman ihtiyacı 2004 yılı ilk çeyreğinde 4,8 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu dönemde net hata ve noksan kalemi fazla vermesine rağmen, cari işlemler açığının artması finansman ihtiyacını artırmıştır. Finansman ihtiyacı ağırlıklı olarak portföy hareketleri ve banka-dışı özel sektörün kullandığı uzun vadeli krediler ve ticari krediler ile finanse edilmiştir. Alt kalem bazında portföy hareketlerini temelde Hazine'nin tahvil ihraçları ve yabancıların yurt içinde menkul kıymet alımı oluşturmuştur. Bankaların yurt dışından net kredi kullanımları da bu dönemde devam etmiştir. Finansman ihtiyacının sermaye girişlerini aşması nedeniyle bu dönemde Merkez Bankası ve bankacılık sektörü rezervleri toplamı 1,3 milyar ABD doları azalmıştır.

DIŞ FİNANSMAN İHTİYACI VE FİNANSMAN KAYNAKLARI (milyon ABD doları)

	2003									2004
	Oca-Mar	Agu	Eyl	Eki	Kas	Ara	Oca	Şub	Mar	Oca-Mar
1. Cari İşlemler Dengesi	-2761	920	705	88	-431	-2808	-889	-2117	-2029	-5035
2. Net Hata Noksan	-1277	-337	325	274	174	1869	-1101	-854	2152	197
I. Toplam Finansman İhtiyacı (=1+2)	-4038	583	1030	362	-257	-939	-1990	-2971	123	-4838
II. Toplam Finansman (=1+2+3)	4038	-583	-1030	-362	257	939	1990	2971	-123	4838
1. Sermaye Hareketleri (net)	-501	1470	1715	-229	-1259	2508	1790	2088	835	4713
Portföy Yatırımları (net)	-75	632	1217	253	-552	402	1401	311	341	2053
Genel Hükümetin Tahvil İhracı	313	0	1250	-212	-459	0	1500	-287	-1224	-11
Yabancıların Türkiye'de Menkul Kıymet Alımı	-459	611	659	292	223	591	6	865	1053	1924
Yerleşiklerin Yurt Dışında Menkul Kıymet Alımı	71	21	-692	173	-316	-189	-105	-267	512	140
Kredi Kullanımı (IMF kredileri hariç, net)	-289	558	516	545	-967	2109	472	754	1229	2455
Genel Hükümet	-493	-32	-289	-172	-211	-267	-99	-108	-286	-493
Bankalar	700	364	257	33	-348	1397	240	287	128	655
Uzun Vade	-155	-265	133	79	212	61	-14	198	-148	36
Kısa Vade	855	629	124	-46	-560	1336	254	89	276	619
Diğer Sektörler	-496	226	548	684	-408	979	331	575	1387	2293
Uzun Vade	-764	171	323	199	-307	356	318	309	779	1406
Kısa Vade	-45	3	17	-1	22	1	5	59	22	86
Ticari Krediler	313	52	208	486	-123	622	8	207	586	801
Mevduat	639	191	102	-571	31	141	-75	1	-12	-86
Merkez Bankası	89	148	66	43	12	6	1	10	-5	6
Bankalar	550	43	36	-614	19	135	-76	-9	-7	-92
Diğer	-776	89	-120	-456	229	-144	-8	1022	-723	291
2. IMF Kredileri	-175	129	-118	-256	-430	380	-225	-491	-461	-1177
Merkez Bankası	-113	-348	-118	-191	-430	-123	-158	-491	-461	-1110
Genel Hükümet	-62	477	0	-65	0	503	-67	0	0	-67
3. Rezerv Değişimi (- artış)	4714	-2182	-2627	123	1946	-1949	425	1374	-497	1302
Bankaların Döviz Varlıkları	4053	-752	760	-1238	104	-532	617	1078	-607	1088
Resmi Rezervler	661	-1430	-3387	1361	1842	-1417	-192	296	110	214

Kaynak: TCMB.

VI. EK TABLOLAR

CARİ İŞLEMLER (milyon ABD doları)

	Cari İşlemler										
	Net	Dış Ticaret				Hizmetler		Yatırım Geliri		Transferler	
		Net	İhracat (FOB)	Bavul Ticareti	İthalat (CIF)	Net	Turizm Geliri	Net	Faiz Gideri	Net	İşçi Gelirleri
	<i>(yıllık)</i>										
2000	-9819	-22410	27775	2946	-54503	11368	7636	-4002	-4825	5225	4560
2001	3390	-4543	31334	3039	-41399	9130	8090	-5000	-5497	3803	2786
2002	-1522	-8337	36059	4065	-51554	7879	8480	-4554	-4417	3490	1936
2003*	-6850	-14034	47253	3953	-69340	10505	13203	-5427	-4586	2106	729
	<i>(üç aylık)</i>										
2002 I	-637	-956	7910	919	-10409	702	896	-1227	-1059	844	477
II	-809	-2260	8514	933	-12454	1698	2087	-1016	-1082	769	505
III	1030	-2329	9298	1090	-13529	3573	3813	-1078	-1116	864	539
IV	-1106	-2792	10337	1123	-15162	1906	1684	-1233	-1160	1013	415
2003 I	-2761	-2399	10366	757	-14368	683	1201	-1531	-1171	486	138
II	-2329	-3229	11318	954	-16470	1662	2259	-1248	-1106	486	151
III	1391	-4088	12180	1082	-18448	6241	7032	-1345	-1134	583	235
IV	-3151	-4318	13389	1160	-20054	1919	2711	-1303	-1175	551	205
2004 I	-5035	-5131	13004	877	-20213	966	1713	-1463	-940	593	193
	<i>(aylık)</i>										
2003 Nis	-896	-959	3662	287	-5211	286	442	-387	-312	164	45
May	-718	-986	3860	359	-5532	639	773	-525	-486	154	51
Haz	-715	-1284	3796	308	-5727	737	1044	-336	-308	168	55
Tem	-234	-1388	4236	274	-6267	1438	1811	-493	-262	209	72
Ağu	920	-1385	3829	402	-5975	2623	2880	-505	-524	187	79
Eyl	705	-1315	4115	406	-6206	2180	2341	-347	-348	187	84
Eki	88	-910	4824	451	-6575	1185	1454	-360	-315	173	77
Kas	-431	-608	3970	355	-5245	612	767	-582	-500	147	61
Ara	-2808	-2800	4595	354	-8234	122	490	-361	-360	231	67
2004 Oca	-889	-1029	4420	256	-6065	398	602	-451	-219	193	81
Şub	-2117	-1817	3585	280	-6041	164	503	-631	-412	167	54
Mart	-2029	-2285	4999	341	-8107	404	608	-381	-309	233	58
	<i>(on iki aylık)</i>										
2003 Nis	-3879	-9906	39434	3806	-56511	7890	8776	-4917	-4497	3054	1494
May	-4310	-10143	40294	3868	-57739	7830	8790	-4926	-4495	2929	1358
Haz	-5166	-10749	41319	3924	-59529	7824	8957	-5090	-4553	2849	1243
Tem	-5473	-11193	42451	3922	-61196	8263	9642	-5299	-4546	2756	1111
Agu	-4993	-11798	43304	3926	-62752	9539	11072	-5359	-4567	2625	1014
Eyl	-4805	-12508	44201	3916	-64448	10492	12176	-5357	-4571	2568	939
Eki	-5151	-12791	45524	3955	-66193	10677	12652	-5477	-4606	2440	898
Kas	-5356	-12711	45900	3928	-66476	10743	12984	-5490	-4561	2102	807
Ara	-6850	-14034	47253	3953	-69340	10505	13203	-5427	-4586	2106	729
2004 Oca	-7517	-14595	48139	4046	-70979	10627	13428	-5631	-4596	2082	758
Şub	-8370	-15694	48800	4028	-72834	10631	13513	-5441	-4537	2134	769
Mart	-9124	-16766	49891	4073	-75185	10788	13715	-5359	-4355	2213	784

Kaynak: TCMB.

* Tanım değişikliği nedeniyle 2003 yılı turizm gelirleri yukarı yönlü, işçi gelirleri ise aşağı yönlü revize edilmiştir. Söz konusu değişiklik önceki yıllara yansıtılmadığından, turizm ve işçi gelirleri önceki yıllarla karşılaştırılmamalıdır.

SERMAYE ve FİNANS HESAPLARI (milyon ABD doları)

Sermaye ve Finans Hesapları

	Finans Hesabı																
	Net		Portföy Yatırımları					Diğer Yatırımlar									
	Net	Doğrudan Yatırımlar	Net	Vartıklar	Yükümlülükler		Net	Bankaların Döviz Vartıkları	Yükümlülükler						Mevduat		
					Hisse Senetleri	Borç Senetleri			Net	Ticari Krediler	Krediler				Mevduat		
						Merkez Bankası	Genel Hükümet	Bankalar			Diğer Sektörler	Merkez Bankası	Bankalar				
	(yıllık)																
2000	12581	12581	112	1022	-593	489	1126	11801	-1690	13740	805	3348	117	4378	5025	622	-642
2001	-1719	-1719	2769	-4515	-788	-79	-3648	-2667	927	-2066	-1930	10229	-1977	-8076	438	736	-1568
2002	1373	1373	863	-593	-2096	-16	1519	7256	594	8033	2483	-6138	11834	-1028	437	1336	-988
2003	1875	1875	76	2569	-1386	1009	2946	3277	724	4263	2181	-1479	-765	1975	875	497	871
	(üç aylık)																
2002 I	2157	2157	95	-59	-1232	66	1107	3821	1778	2391	274	-6138	8752	-443	43	402	-502
II	236	236	312	-736	-265	50	-521	1349	-112	1903	743	0	769	252	239	195	-332
III	-1633	-1633	236	-468	-245	-22	-201	1413	-486	2406	738	0	2617	-1184	-76	614	-362
IV	613	613	220	670	-354	-110	1134	673	-586	1333	728	0	-304	347	231	125	208
2003 I	4038	4038	-17	-75	71	52	-198	3469	4053	174	313	-113	-555	700	-809	89	550
II	-1326	-1326	1	934	-521	15	1440	-1067	-801	82	313	-156	-4	-1058	668	25	264
III	-1671	-1671	55	1607	-604	562	1649	1967	-862	3016	570	-466	6	1251	746	322	517
IV	834	834	37	103	-332	380	55	-1092	-1666	991	985	-744	-212	1082	270	61	-460
2004 I	4838	4838	240	2053	140	503	1410	2331	1088	1183	801	-1110	-560	655	1492	6	-92

Kaynak: TCMB.

SERMAYE ve FİNANS HESAPLARI (milyon ABD doları)

Sermaye ve Finans Hesapları

	Net	Finans Hesabı																
		Net	Doğrudan Yatırımlar	Portföy Yatırımları				Diğer Yatırımlar										
				Net	Vartıklar	Yükümlülükler		Net	Bankaların Döviz Vartıkları	Yükümlülükler							Mevduat	
						Hisse Senetleri	Borç Senetleri			Net	Ticari Krediler	Krediler				Mevduat		
						Merkez Bankası	Genel Hükümet	Bankalar	Diğer Sektörler			Merkez Bankası	Bankalar					
									(aylık)									
2003 Nis	113	113	-10	-292	-129	-42	-121	495	-234	934	39	0	481	-183	252	1	341	
May	-850	-850	41	592	-77	9	660	-850	-55	-636	143	-39	-158	-776	324	23	-165	
Haz	-589	-589	-30	634	-315	48	901	-712	-512	-216	131	-117	-327	-99	92	1	88	
Tem	-58	-58	22	-242	67	77	-386	645	-870	1592	310	0	-150	630	232	108	438	
Ağu	-583	-583	63	632	21	174	437	152	-752	903	52	-348	445	364	174	148	43	
Eyl	-1030	-1030	-30	1217	-692	311	1598	1170	760	521	208	-118	-289	257	340	66	36	
Eki	-362	-362	-77	253	173	131	-51	-1899	-1238	-274	486	-191	-237	33	198	43	-614	
Kas	257	257	53	-552	-316	192	-428	-1086	104	-1365	-123	-430	-211	-348	-285	12	19	
Ara	939	939	61	402	-189	57	534	1893	-532	2630	622	-123	236	1397	357	6	135	
2004 Oca	1990	1990	18	1401	-105	-18	1524	763	617	172	8	-158	-166	240	323	1	-76	
Şub	2971	2971	286	311	-267	364	214	2078	1078	252	207	-491	-108	287	368	10	-9	
Mart	-123	-123	-64	341	512	157	-328	-510	-607	759	586	-461	-286	128	801	-5	-7	
									(on iki aylık)									
2003 Nis	3205	3205	715	-1502	-1055	-170	-277	6152	1526	6350	2405	-113	2039	318	-325	940	996	
May	2501	2501	500	-196	-633	-164	601	5753	3022	4420	2139	-152	1940	-1049	-130	908	678	
Haz	1692	1692	440	1061	-1049	-65	2175	4488	2180	3995	2092	-269	1754	-1195	14	853	660	
Tem	1825	1825	467	796	-968	-52	1816	4315	2005	3950	2016	-269	540	-381	30	752	1173	
Ağu	1878	1878	318	1578	-734	198	2114	3343	675	4054	1999	-617	-690	763	392	624	1487	
Eyl	1654	1654	259	3136	-1408	519	4025	5042	1804	4605	1924	-735	-857	1240	836	561	1539	
Eki	1065	1065	-92	2798	-1455	594	3659	3234	1021	3753	2287	-926	-1025	1024	1058	554	682	
Kas	1156	1156	-36	2306	-1345	1033	2618	1624	956	2099	1865	-1356	-1144	973	516	541	603	
Ara	1875	1875	76	2569	-1386	1009	2946	3277	724	4263	2181	-1479	-765	1975	875	497	871	
2004 Oca	2730	2730	100	2862	-1273	872	3263	1998	-237	4007	2235	-1637	-763	2023	983	460	598	
Şub	3492	3492	398	3554	-1653	1184	4023	3080	381	3968	2472	-2128	-691	2086	1274	439	420	
Mart	2675	2675	333	4697	-1317	1460	4554	2139	-2241	5272	2669	-2476	-770	1930	3176	414	229	

Kaynak: TCMB.